No. 42. Donderdag 16 October 1919. 19de Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. B.-V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INHOUD: De Indische Week der Techn. Hoogeschool te Delft. — Nederl Bond van Belastingbetalers. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

De Indische Week der Technische Hoogeschool te Delft.

(6—10 October 1919).

Hoewel onzer Vereeniging kennisgeving noch uitnoodiging was toegekomen, lag het toch op onzen weg acte de présence te geven en onzen Leden verslag te doen van wat is omgegaan.

Maandag 6 October om 2 uur n.m. werd in de Aula van het Gebouw voor Werktuig- en Scheepbouwkunde de Week geopend met eene rede van Prof. Dr. M. de Haas, rector magnificus der Technische Hoogeschool.

Spr. releveerde, dat het doel der Indische week was het verspreiden van kennis omtrent onze koloniën, dit in aansluiting met dergelijke bijeenkomsten, elders aan de universiteiten gehouden.

De regeling werd in handen gesteld van een Comité van Hoogleeraren, onder voorzitterschap van Prof. J. Haringhuizen en Prof. A. van Rossum als secretaris.

Indië en Delft hebben gemeenschappelijke belangen, wortelende in de Indische ambtenaren.

De Koninklijke Academie, die te Delft in 1843 werd geopend, was in de eerste plaats bestemd voor de opleiding van ingenieurs, voor den Staat en voor de nijverheid en van kweekelingen voor den handel, maar daarnaast ook voor Indische ambtenaren.

De belangen berusten op wederkeerigheid.

In 1864 werd de Kon. Acad. opgevolgd door de Polytechnische school voor de opleiding van ingenieurs, terwijl de Gemeente Delft een Indische instelling opende voor de opleiding van bestuursambtenaren.

In 1877 werd ook te Leiden eene Indische Instelling geopend, meer ten behoeve der rechterlijke ambtenaren. De Indische Instelling te Delft werd in 1901 opgeheven. De Etnografica, welke aan die inrichting werden toegezonden, zijn gedeeltelijk bewaard gebleven en thans aanwezig in het Gemeentelijk Etnografisch museum in de Indische zaal van het Prinsenhof.

Vele ingenieurs vinden in onze koloniën een werkkring. Hun streven, kennis en durf hebben een goeden naam. Een bloeiende afdeeling van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs vereenigt in Ned. Indië de oud-leerlingen der P. S. en T. H.

Echter de stroom van ingenieurs in Staats- en particulieren dienst naar Indië houdt geen gelijken tred met de ontstane behoeften, er is een te kort. Van Regeeringswege wordt nu de studie aangemoedigd. 120 Studenten krijgen reeds eene toelage, de volgende cursus zal dat getal meer zijn. Aan de Hoogeschool studeeren jongelingen van Europeesche en Indische afkomst broederlijk met en naast elkaar. Oost en West eñ Nederland naderen er tot elkaar.

In Oost-Indië zal thans eene Technische Hoogeschool onder Directie van Prof. Klopper worden opgericht. Aansluiting met de Technische Hoogeschool te Delft zal verkregen worden door samen- en wisselwerking. Talrijke banden toch verbinden die Hooge school met de Koloniën.

De Indische week is een middel om Indië en Nederland nader tot elkander te brengen. Nederland moet leeren land en volk van Indië te waardeeren.

Applaus gaf blijk van waardeering van het gesprokene, waarna Mr. G. Vissering, President der Nederlandsche Bank te Amsterdam, zijne voordracht hield over „Geld en Bankwezen in Nederlandsch Oost-Indië."

Onder de pioniers op dat gebied bekleedt onze Oost een eereplaats. Een bankwezen volgt op een muntwezen.

Voor een muntwezen gelden als grondslagen 3 elementaire voorwaarden:

1°. niet te veel aan circulatiemiddelen;
2°. de waarde moet op het peil zijn van de valute waarden van andere landen; en
3°. de circulatiemiddelen moeten niet voor andere doeleinden te gebruiken zijn.

Onze koloniën hebben geleden, doordat tegen deze stellingen gezondigd werd.

Onder de Oost-Indische Compagnie heerschte in het muntwezen groote verwarring. Doordat de belastingen te hoog werden opgevoerd, werd niet meer geproduceerd dan voor eigen behoefte noodig was. Tegen over een export van niet meer dan 5 millioen in 1827 staat nu een export van ruim 5 milliard.

Koning Willem I wilde aan dien verwarden toestand een einde maken. De uitvoering van die taak werd opgedragen aan den Gouverneur-Generaal van den Bosch: het cultuurstelsel!

De bevolking werd tot arbeiden gedwongen: een deel voor eigen gebruik, het andere af te staan aan den Staat tegen vaste prijzen. Gedurende 66 dagen per jaar moesten degenen, die geen producten leverden, ten bate van de gemeenschap heerendiensten verrichten. De basis was goed, de uitvoering liet te wenschen over en ontaardde in onhoudbaren druk.

De productie werd in Indië zelve verkocht en daar voornamelijk door Engelschen en Amerikanen opgekocht en betaald met hunne goederen en geld. In 1824 werd de Nederlandsche Handels-Maatschappij opgericht en belast met den verkoop der productie in Nederland, waardoor Nederlandsche goederen en geld naar Indië zouden gaan, doch geld kwam niet of laat af; slechts kwamen goederen. In Indië was te veel kopergeld, de duiten, waarop hoegenaamd geen controle bestond, waardoor deze werden nagemaakt en van uit het buitenland ingevoerd. In 1828 werd de Javasche Bank opgericht, koper aan de circulatie onttrokken en opgeslagen, terwijl papieren kopercertificaten werden uitgegeven. Deze certificaten waren naast de bankbiljetten, door de

bank uitgegeven, in omloop. Bepaald werd, dat deze laatste zoowel in koper als in zilver konden worden betaald. De zilvervoorraad der Bank verliep er door en koper vloeide van alle zijden toe. De toestand werd wanhopig.

In 1845 voerde de Gouverneur Generaal Rochussen een nieuw stelsel in, dat thans nog de grondslag van het bankwezen en wisselverkeer is. In stede van zilver geld werden recepissen uitgegeven en bepaald, dat de biljetten der J. B. ook in recepissen betaalbaar waren. Ook zouden betalingen in Nederland met recepissen kunnen geschieden, die daar echter slechts tegen een koers van 72 pCt. geaccepteerd werden, welke koers later op 95 pCt. werd bepaald.

Bij de grondwet van 1848 werd bepaald, dat het muntstelsel in Indië bij de wet geregeld moest worden. In 1854 verscheen de Indische muntwet. De Nederlandsche standaardmunt werd ook voor Indië geldend, dáár had men echter andere pasmunten. Groote partijen zilveren standaardmunten gingen naar Indië. Echter grooter hoeveelheden daarvan werden aan de circulatie onttrokken voor andere doeleinden en opgekocht door andere Aziaten. Verder waren de verzendingskosten 8 pct., zoodat ƒ 100.— Indië op ƒ 108.— te staan kwam, thans 100½ en 99¾ pCt.

In 1863 was er in Indië een streven naar een eigen munt. Het denkbeeld werd in Nederland commissoriaal gemaakt en afgewimpeld. De toestand der J. B. werd in 1862 wankel. De metaalreserve was te klein, de limiet bereikt, hooge rente moest worden betaald. Naast de J.B. werden in 1863 andere, ook Engelsche, banken opgericht. Hiervoor was toen echter nog geen gebied, zoodat beleeningen op cultures plaats vonden, waardoor de middelen minder liquide waren.

Na kapitaal verkregen te hebben door een leening van 9 millioen à 5 pCt. te hebben uitgeschreven, werd als verbonden met de Ned.-Ind. Handels Bank de Ned.-Ind. Landbouw Mij. opgericht.

Door de verkeerde wisselpolitiek van Nederland en Indië moest de Ned.-Ind. Handel Mij. door verloop van haar bedrijf herhaaldelijk van koers veranderen. Eerst in 1881 begon zij met den wisselhandel, had eigen cultures en stak geld in die van anderen.

In 1875 nam Nederland de gouden standaard aan. Indië volgde in 1877. Een heftige campagne werd daartegen in Indië gevoerd, waar men den zilveren wilde behouden.

In de Straits ging de werkelijke waarde van den dollar in zilver achteruit, ons zilvergeld was meer waard. Op de Oostkust van Sumatra en de Westkust van Borneo hadden de uitbetalingen plaats in Straitsdollars. Op Java was het echter niet mogelijk de loonen in dit gedeprecieerde geld uit te betalen. Men kreeg zoodoende in Indië als 't ware 2 muntstelsels naast elkaar. In 1906 werd de nominale waarde van den Straitsdollar vastgesteld. Door deze fixatie was het voordeel weg. Bovendien werd in 1899 overgegaan tot muntzuivering en alleen eigen munt gangbaar verklaard, waardoor ook de duiten verdwenen.

Het systeem Rochussen wordt thans met goed gevolg door de J. B. toegepast; het disconto stelsel. Bij lagere discontorente heeft gouduitvoer, bij hoogere goudinvoer plaats. Hierdoor wordt de circulatie beheerscht.

Een circulatiebank moet veel geld renteloos vasthouden; men denke aan de goudvoorraden in de Bank van Engeland en Amerika.

In Indië zijn thans groote veranderingen te verwachten. Groote landstreken worden onder ons muntwezen gebracht, waardoor vermeerdering van munt moet plaats vinden.

Zonder den eigen metaalvoorraad te vermeerderen, kan men deze verzekeren door ophoop van wissels, ook telegrafisch, waardoor men gedekt wordt door of beschikt over den metaalvoorraad in andere landen. Het bijkantoor der J. B. te Amsterdam, in 1891 opgericht, is door dezen maatregel eerst in 1906 goed gegaan en bleef ook gedurende den oorlog zoo werken.

Op een graphiek waren de gemiddelde maandcijfers 1906/07 in 1918/19 aangegeven. Hieruit bleek dat, al is de uitgifte van bankbiljetten gestegen van 10 tot 340 millioen, toch bleef de discontorente gehandhaafd op 3½ pCt.

Toen het disponeeren over het Engelsche en Amerikaansche goud door den oorlog moeilijk, zoo niet onmogelijk werd, bleef Indië op Nederland aangewezen. Na 90 millioen aan goud te hebben afgegeven, weigerde de Ned. Bank verdere zendingen.

Men is nu in Indië overgegaan tot de uitgifte van zilverbons, welke maatregel schitterend geslaagd is.

Waar Engeland zijn goud aanhoudt, zou Indië het moeten afgeven. Zou Nederland nu goud vragen aan Amerika dan is dit zeer duur.

Stemmen gaan op voor Indië los van Nederland. Een muntunie tusschen Ned. en Indië zou niet noodig zijn. Heeft ons dan de geschiedenis der laatste jaren niets geleerd?

Het muntwezen in Indië heeft zich vele jaren aangepast aan de 3 elementaire stellingen. Werd daartegen in eenig opzicht gezondigd, dan werd er voor geboet. De koloniale geldpolitiek van 1854 is goed gebleken. Dat is bewezen door het munt-, bank- en credietwezen. Indië moet tot eigen bloei blijven samenwerken met Nederland, hun belangen gaan saam, zijn één.

Een levendig applaus bedankte spr. voor zijn zoo leerzame en interessante voordracht. Prof. de Haas sprak wel uit aller naam, daarvoor dank betuigende.

Ook voor ons, leden van „Oost en West", is uit deze voordracht veel te leeren en de eerste les is wel, blijft samenwerken, blijft één, weest niet lauw, maar bezigt in den tegenwoordigen strijd al uw krachten om propaganda te maken voor het streven van Oost en West. Ieder nieuw lid is er één en kan een broeder, een medestrijder voor de gezamenlijke belangen van Moederland en Koloniën zijn of dat worden.

A. J. GOOSZEN.

Nederlandsche Bond van Belastingbetalers. [1])

In het Avondblad B der *N. R. Ct.* van Dinsdag 7 October j.l. komt eene advertentie voor van den volgenden inhoud:

„**Nederlandsche Bond van Belastingbetalers.**
Oprichtingsvergadering
op Donderdag, 9 October 1919 te 11 uur v.m. te Utrecht in het Gebouw van Kunsten en Wetenschappen.

Als doel van den Bond wordt voorgesteld het behartigen van de belangen der Nederlandsche Belastingbetalers in den ruimsten zin. Door intensieve propaganda wil de Bond de Nederlandsche Belastingbetalers organiseeren tot een macht, die de Regeering tot grooter zuinigheid dwingt, zoodat alle belastingbetalers tegen nieuwe aanslagen worden beschermd. De Bond wil ook den druk der belastingbetalers verlichten en acht dit mogelijk *door verkoopen van enkele voor ons absoluut waardelooze eilanden onzer West of van Suriname.*

Ieder belastingbetalende, die zich met bovenstaand ontwerp-program in principe kan vereenigen is op de vergadering welkom.

Namens het Voorloopig Comité,

Mr. S. H. VAN PERLSTEIN."

Door het afdeelingsbestuur te Utrecht op deze advertentie opmerkzaam gemaakt, besloot het Hoofdbestuur van „Oost en West" zich op deze vergadering te doen vertegenwoordigen door den wnd. Secretaris, den heer A. J. Gooszen.

Door een 50 tal b. b., waaronder enkele dames, de meesten afkomstig uit Utrecht en omstr., maar ook uit Assen, Zutphen, Apeldoorn, Zaandam, Leiden, Den Haag en Scheveningen, was aan de uitnoodiging gevolg gegeven.

Nadat door den Voorzitter, den heer Van Perlstein, de vergadering geopend was, gaf deze het woord aan

[1]) Verder = B. B. B. en belasting betalers = b. b.

den heer Göbel, directeur van het Instituut van Onderwijs en Uitgever te Amsterdam.

Spr. releveerde, dat reeds gedurende een jaar eene perscampagne werd gevoerd voor den verkoop van de West. Te Amsterdam vormde zich een voorloopig comité, bestaande uit de reeds genoemde heeren en de heeren Ed. Willink uit Zutphen, Wierts van Krommenie en A. Boekhoudt, oud-Districts-Commissaris van Suriname, om een B. B. B. op te richten en den verkoop van de West voor te bereiden. Het bericht dat het Departement van Financiën een nieuwen aanslag op b. b. op 't oog had, bewees de urgentie van het oprichten van een B. B. B. Om den druk der belastingen af te wentelen, was het volgens Spr. noodig nieuw bedrijfskapitaal in den Staat der Nederlanden te brengen en dit zou kunnen verkregen worden door òf de eilanden, òf zelfs Suriname, aan Amerika af te staan.

De B. B. B. zou niet zijn een politieke club, doch iedere richting en kleur moest er in vertegenwoordigd zijn, afdeelingen over 't gansche land worden opgericht, om eene macht te vormen, waarmede de Regeering rekening te houden zou hebben. Zuinigheid zal moeten betracht worden en hierdoor zal de belastingdruk in 't algemeen verminderen. Ieder moet belang hebben in den groei en bloei van den B. B. B., zoodat deze toezicht kan uitoefenen op het economisch beleid. De belastingen zijn opgeschroefd door het Staats-Banksysteem; de steun den arbeiders verleend, heeft deze arbeidsschuw gemaakt. Dit ligt niet zoozeer aan de arbeiders, als wel aan de organisatie. Groote salarissen worden uitbetaald aan Rijks- en Gemeenteambtenaren. Door het instellen van een vasten loonstandaard en promotie, wordt de ambitie gedood. Men komt er toch, al werkt men weinig. Dit is door de arbeiders overgenomen.

Op de groote, particuliere kantoren vindt men eenige leiders, verder aangevuld door eenvoudige werkkrachten. Bij het Rijk en Gemeenten worden minderwaardige werkzaamheden opgedragen aan zwaar bezoldigde krachten, gestudeerden, die naar aanleiding van hun praedicaten en diploma's meer geld vragen, doch vergeten dat ze slechts klerkenwerk doen.

Misbruiken bij het aanschaffen van benoodigdheden en materieel kunnen bestreden worden door centralisatie, waardoor zeker eene bezuiniging van 10 millioen verkregen kan worden. Nu zorgt ieder departement en gemeente voor zich zelf en maakt fouten, verspilt geld.

Spr. diende aan het Dep. van Fin. een desbetreffend, uitgewerkt voorstel in, doch ontving geen antwoord.

De arbeidsbemiddeling voor de West werd ingetrokken, hierdoor ging er nu alles achteruit. Wij hebben geen menschen en laten de boel aan zijn lot over. Voor Amerika heeft onze West waarde door zijne ligging nabij het Panamakanaal.

Spr. zeide, dat den Staat der Nederlanden herhaalde malen officieel aanbiedingen zijn gedaan. Een Amerikaan was speciaal naar Den Haag gezonden om er besprekingen over te voeren. [1]) Daarom moet er actie komen. Het bod is 7 milliard, voor Curaçao alleen 3 milliard, Suriname 2 milliard.

Nationale trots weerhoudt ons. Maar naast nationale trots staan nationale verplichtingen en deze worden niet nagekomen.

Voor alle politieke partijen zijn de financiën hoofdzaak. Den kiezers wordt veel beloofd en hiervoor moeten de b. b. dokken. Nog staan hier de partijen tegenover elkaar. In Amerika zijn republikeinen en democraten au fond het eens en nemen elkaars program over.

Ook in Nederland bestaat neiging daartoe. De Staatspensionneering is daarvan een voorbeeld. Door enkelen gelanceerd, werd het denkbeeld ten slotte algemeen. De B. B. B. moet het ook zoo ver brengen. Staat en Gemeenten moeten tot zuinigheid gedwongen worden. Thans zorgt ieder voor zich zelf, in de Regeering, tot zelfs in de Kamer.

Het systeem is verkeerd, dat ambtenaren en officieren, die toch werknemers zijn, tegenover den Staat hun eigen salaris bepalen. Brengt een werkgever zijn zaak vooruit, dan komt ook den werknemers hun aandeel toe. Salaris en positie kunnen niet van te voren voor het geheele leven vastgesteld worden voor en door den werknemer zelve.

Naar aanleiding dezer inleiding ontstond een levendig debat. Geconstateerd werd, dat wij in een overgangstijdperk verkeeren. Door de evenredige vertegenwoordiging zit de democratie en het socialisme Regeering en Gemeentebesturen in hart en nieren. Door de sociale wetgeving loopt alles spaak, het particulier initiatief wordt onderdrukt. Zeven milliard zou blijken te zijn een druppel op een gloeiende plaat. De verkoop van de West zou niet leiden tot verlichting, doch tot verkwisting, een doorgaan met 't huidige stelsel. Er moet niet betaald worden naar leeftijd, doch naar bekwaamheid, de arbeiders moet behoorlijk betaald worden, doch naar prestatie. Er moet gestreefd worden naar vermindering van den belastingdruk, doch verkoop van de West is onsympathiek, dit zal moeten gescheiden worden van het streven van een B. B. B. Er wordt thans gegooid met geld. Iedere partij zegt te streven naar zuinigheid. Maar wat is zuinigheid, wat noodzaak? De belastingen drukken thans het meest den middenstand. Geld moet er zijn, belastingen moeten betaald worden, doch dan gelijkelijk over allen verdeeld, laag en hoog, arm en rijk, niet progressief en geen aandeel van 's Rijksbelastingen aan de Gemeenten. Deze moeten voor zich zelve zorgen. Wij staan niet tegenover Kamerleden, doch tegenover partijen. Er wordt slechts gegrepen uit de Staatskas. Daarom zal een B. B. B. zich moeten stellen tegenover alle partijen, die slechts het belang van den werknemer behartigen met voorbijzien van het belang van anderen en van 't algemeen.

Deze taak zal moeilijk zijn! De B. B. B. zal komen te staan tegenover volksvertegenwoordiging en gemeenteraden. De financiën zijn thans een desolate boedel. Geld behoort alleen gevoteerd te worden bij absolute noodzakelijkheid. Geld moet er zijn, doch elke belasting wordt thans slechts besteed ten behoeve van den werknemer, deze is nimmer tevreden, eischt steeds meer en 't geld moet er maar komen. Wij bewegen ons in een vicieusen cirkel.

De b. b. zijn door de evenredige vertegenwoordiging weerloos, aan handen en voeten gebonden overgeleverd. Er moet gestreefd worden naar lijn, nu is 't een chaos! De werknemer wordt bevoordeeld, degene die gewerkt heeft de gepensionneerde, wordt vergeten, deze heeft afgedaan.

Met de West verkoopen komen we er niet, verkwisting moet worden tegen gegaan. Gedurende de mobilisatie, en ook nu nog, werd en wordt met geld gesmeten. Staaltjes worden aangehaald, hoe de duurtetoeslagen besteed werden, een enquête, zou vreemde dingen aan 't licht brengen. Tegen het verkwisten der belastingen moet de B. B. B. zich in de eerste plaats keeren.

De heer Gooszen merkt op, dat het een stap in de goede richting zou zijn, ambtenaren en officieren vrij te stellen van het betalen van belastingen, doch hen dan ook geen kiesrecht te geven. Zij moeten hoog staan, boven partijen, partijbelangen en partij-invloeden, slechts zijn trouwe dienaren van Staat en Gemeente. Wat nu den verkoop van onze koloniën betreft, is de weinige kennis in Nederland van de werkelijke beteekenis, direct en indirect, voor geheel Nederland, oorzaak dat zulke denkbeelden post kunnen vatten. Onze koloniën verloren, zou zijn, rampspoed geboren. Het verkoopen van de West stuit niet af op nationale trots, doch op het bewustzijn van nationale kracht. Is de West een ander 7 milliard waard, dan moet zij ons dat ook waard zijn. Wij zouden niet de kip slachten, die gouden eieren legt, maar wel de kip verkoopen, die gouden eieren leggen *kan*. De West is vroeger productief geweest. en kan en moet dat weer worden. Vooruitgang is reeds te bespeuren. Alle aanwezigen hier zullen zijn voor een B. B. B., doch niet voor een ver-

[1]) Bij het Departement van Koloniën is omtrent die aanbiedingen niets bekend. De Amerikaansche Staatssecretaris Lansing verklaarde, dat aan een aankoop van onze West niet door de Vereenigde Staten wordt gedacht.

koop van koloniën, zij het Oost of West. In het voorstel van het Comité wordt geen lijn aangegeven. Het doel moet slechts zijn vermindering van den belastingdruk, verkoop van koloniën worde los gelaten. (Applaus).

De inleider herneemt het woord en constateert, dat tegen den verkoop van de West een zekere stemming heerscht. Het voorloopig Comité is bereid dien verkoop uit te schakelen en zich te keeren tegen den belastingdruk. Men moet zich vereenigen tegen den loondruk der vakvereenigingen, maar de werknemers hebben de meerderheid. Waar Staat en Gemeenten de loonen vermeerderen, slaat dit terug op particulier bedrijf. De verkoop van de West zou moeten zijn de motor, de magneet, voor een B.B.B. (Teekenen van afkeuring). Het verder opvoeren van salarissen zou moeten worden tegengegaan, doch het zal niet tegen zijn te houden. Daarom wilde Spr. kapitaal in den Staat brengen. Spr. is 't er mee eens, dat het stelsel van vertegenwoordiging verkeerd is, maar wat er tegen te doen? Elke actie zou afstuiten op de meerderheid. Spr. stelt nu voor na te gaan of er in de vergadering eene meerderheid voor den verkoop van de West is.

Het debat wordt hervat en tegen overijling gewaarschuwd. Verkoop van de West moet niet een lokaas zijn. Het doel van den B. B. B. moet zuiver vastgelegd worden, eerst dan kan men er over een B. B. B. denken. Hierover is de meerderheid het eens en zonder stemming wordt het Comité gemachtigd om in A'dam en omstreken uit te zien naar goede vertegenwoordigers om het Bestuur van den B. B. B. te vormen. De zaak is te ingrijpend om nu reeds te beslissen. Het Comité verklaart zich daartoe bereid.

De heer Gooszen vraagt nogmaals het woord en wijst er op, dat gebleken is, dat men aan de koloniën hecht. Er bestaat in Nederland eene vereeniging, die er naar streeft, de kennis omtrent die koloniën te vermeerderen, de band met het Moederland te versterken, deze vereeniging „Oost en West" heeft daartoe steun noodig. Toont nu werkelijke belangstelling. Woorden zijn niet voldoende, daden moeten het doen, daarom steunt het streven dier vereeniging. Een kaartje, een stukje papier met naam en adres is voldoende en het Orgaan der Vereeniging, het Koloniaal Weekblad, wordt U kosteloos toegezonden en brengt U op de hoogte!

Hierna sluit de voorzitter de vergadering.

Van de 50 aanwezigen voldeden er drie aan den oproep van den vertegenwoordiger van „Oost en West"!

A. J. GOOSZEN.

Aangeteekend wordt, dat ons van Surinaamsche zijde heftig protest gewerd, tegen eene beweging, waarbij bewoners van Nederland zonder meer, zonder hen er zelfs in te kennen, anderen de bewoners van Groot-Nederland willen verkoopen. De bewoners van Suriname hebben bewezen den Staat der Nederlanden trouw te zijn en hebben eene beleediging, als hun thans wordt aangedaan, niet verdiend.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Om ons heen.

Nu Nederlandsch Nieuw-Guinea al meer en meer onze aandacht trekt, is zeker van actueel belang, hetgeen de heer Staniforth Smith, bestuurder van Papua en onmiddellijk ondergeschikt aan den Gouverneur van Engelsch Nieuw-Guinea, over Nieuw-Guinea heeft medegedeeld, opgenomen in de *Sing. Free Press* en overgenomen in de *Java-Bode*. Hij zeide o.a.:

„Papua is altijd bestuurd met het oog op het belang van de Papu's. Iedere politiek, welke misschien een snellere commercieele ontwikkeling zou hebben bewerkstelligd, doch die in eenig opzicht in strijd was met de belangen van de inboorlingen, is altijd zorgvuldig vermeden."

Zeer optimistisch gestemd was de heer St. Sm. ten aanzien van de toekomst van New-Guinea:

„De inboorlingen gingen zich meer en meer op de industrieele ontwikkeling toeleggen. Rubber-, cacao- en sisalondernemingen maakten vorderingen. Een school voor tropische landbouw had de leiding genomen bij het instellen van onderzoekingen naar de mogelijkheid van het verbouwen van andere gewassen. Men had de bewijzen, dat koffie en suiker op zeer voordeelige wijze kunnen worden verbouwd, mits er kapitaal wordt verschaft om de ontginning mogelijk te maken. De mijnbouw-industrie gaat eveneens goed vooruit en een veelbelovende ontdekking was die van uitgestrekte olievelden. Door de geologen werd het zelfs als waarschijnlijk aangenomen, dat de groote oliebronnen van Oost-Indië zich ook tot Nieuw Guinea uitstrekken."

Betreffende het nieuw aangewonnen terrein van Duitsch Nieuw-Guinea, zeide de heer St. Sm., dat „de ontwikkeling van deze streken dezelfde moeilijkheden en vraagstukken zou opleveren als die welke reeds met succes in Britsch Nieuw-Guinea waren opgelost."

De Inlander welvarend.

Sunitram herhaalt in de *Loc.*, wat de bekende heer Tillema uit Groningen reeds herhaaldelijk betoogde: „Een gezond Indië is een der eerste voorwaarden voor een welvarend Indië". Schr. betoogt vervolgens, hoe een bevolking, bezocht door malaria, dysenterie, cholera, framboesia en mijnworm, het gezonde, physiek krachtige lichaam mist, dat allereerst vereischt wordt om zich tot zekeren welstand te kunnen opwerken; zulk een bevolking wordt aangetast door eene chronische armoede. Dit ontwaart men o.a. in de bekende, vruchtbare Tjihea vlakte bij Tjiandjoer, in onderscheiden gebieden van Java's Noordkust en bij de nieuw aangelegde kampongs en ontginningen in den omtrek van Bandjar.

Schr. betwijfelt echter, of de bevolking wel tot welstand zou geraken, zoo al deze ziekten afdoende konden worden bestreden. Er zit „iets" in het Inlandsche volk, dat het tot nu toe belet zich uit zijn staat op te werken; dit volk mangelt het aan een zeker „iets", dat een mensch in staat stelt zich uit armoe tot welstand te verheffen. Dat eerste „iets" bestaat uit: „spilzucht, genotzucht, groot-doenerij, boven zijn stand leven en dergelijke"; het tweede „iets" uit: „gebrek aan spaarzaamheid, doorzicht, doorzettingsvermogen, energie, voorzorg, enz."

Samengevat is het de „Oostersche indolentie", die hem het beklimmen van den maatschappelijken ladder belemmert; tevens het gemis van de „energie" der Amerikanen, Europeanen en Oost-Aziaten.

Schr. had gelegenheid de juistheid van deze opvattingen, in de praktijk proefondervindelijk uitgemaakt te zien in West-Java, in de vruchtbare Preanger Regentschappen:

Van zeer nabij nam hij daar waar, gedurende circa 10 jaren een landbouwkolonie, die onder Europeesche leiding thans reeds pl.m. 30 jaren bestaat. „Het is een erfpachtsperceel, gunstig gelegen. Kanon *f* 1.50 per bouw. Een groote verharde postweg doorsnijdt het perceel. Het ligt pl.m. 1400 voet hoog. 't Klimaat is er schitterend. Koorts is er onbekend. Andere ziekten bijna eveneens. De bevolking wordt geregeld van medicijnen voorzien en dagelijks in een polikliniek zeer voldoende behandeld. De grond is mooi; gedeeltelijk bizonder geschikt voor cultuurgewassen, als thee, coca, koffie, cacao en dergelijke; gedeeltelijk zeer geëigend voor den sawahbouw. Er is stroomend water op het land aanwezig. De opgezetenen zijn vrij van heerendiensten, desadiensten en dergelijke. Zij „krijgen" allen een stuk drogen tuingrond: ± 1 bouw, waarop zij een huis kunnen zetten, vruchtboomen planten, tuingewassen verbouwen, enz. Verder een stuk sawah, van 1 tot 2 bouw, waarop eenmaal per jaar rijst kan worden geplant. Verder krijgen ze in bruikleen één of twee buffels. Zij gebruiken die gratis en mogen de kalveren koopen tegen een prijs van *f* 10 à *f* 15, op afbetaling en dan verder voor eigen rekening opkweeken. Er is een school en er bestaat leerplicht voor alle kinderen van 6—12 jaar, welke echter, om de ouders in drukke tijden — bijv. bij het oogsten — niet te ontrieven, met oordeel en welwillendheid wordt toegepast.

„Een deel van het perceel behoort aan het comité, dat de kolonie op touw zette. Daarop is geplant: koffie en thee. In tijden, dat de opgezetenen op eigen sawah en in eigen tuin geen werk hebben, kunnen zij in die kebon tegen een loon van ± *f* 0.50 à *f* 0.60 per dag werk vinden. De vrouwen plukken dagelijks thee; de kinderen voor schooltijd eveneens. Een Europeesch leider, die hart voor de zaak heeft en voor het welslagen alles op haren en snaren zet, staat aan het hoofd. Een loerah en een raad van oudsten staan hem ter zijde. Een spaar- en voorschottenbankje is ten dienste der opgezetenen gesticht...... enz., alles in het belang van de stoffelijke welvaart der opgezetenen. En dat nu reeds 30 jaren lang ongeveer.

„En het resultaat? Onder de opgezetenen is geen enkele richard. Het gros is arm als de mieren. Enkelen slechts hebben het „tamelijk" goed. De huizen zijn niet grooter, niet mooier, niet solieder dan in de desa. De meesten zijn met riet gedekt. Vele tuinen zijn slecht onderhouden; leveren niets op. Bij den sawahbouw moet altijd van boven af aangepord worden. Alles gaat er nu ja, omdat de Europeesche leider stuwkracht geeft. Eigen energie heeft zich in die kolonie nog niet ontwikkeld. De bevolking leeft er als overal van de hand in den tand. Werkt zoo

weinig ze eenigszins kan en leent van de bank zooveel als mogelijk is. Sparen doet ze vrijwel niet. En in velerlei opzichten is ze nog even oerconservatief als de gewone kamponglieden.

„Dat bleek o.a. toen de beheerder der kolonie zijn tani's eens wilde voorzien van een nieuw soort ploegen — Hindoeploegen —, omdat het erbarmelijk gewurm met den kleinen, onpractischen Inlandschen ploeg hem afschuwelijk begon te vervelen. Hij stelde gratis een Hindoeploeg ter beschikking en noodigde in een vergadering van gezinshoofden — pl.m. 80 man sterk — liefhebbers uit, dezen ploeg eens te probeeren. Gedurende 1½ uur praatte hij als wijlen Brugman en het slot was: „mijnheer moest maar niet boos worden, maar zij durfden het niet aan." En tot nu toe wurmen ze met hun oude houten kouters den grond om, op dezelfde manier als hun bet-overgrootvaders dat gewoon waren te doen. Gebrek aan durf, aan energie en star conservatisme!

„Op een vergadering van gezinshoofden spoorde de leider hen aan tot sparen. Sparen op de bank, óm sawah te kunnen koopen, een huis te kunnen bouwen enz. En in het vuur van zijn rede wees hij op een gegoeden Inlander in de buurt, die een aardige bom duiten had gespaard, om naar Mekka te kunnen gaan. Neem dien tot voorbeeld; hij is zuinig, ijverig enz. „O, zeiden ze, maar u weet zeker niet, dat die Pa Sarna een ilmoe heeft om rijk te worden? Hij heeft zijn ziel aan den Duivel verkocht. Twee van zijn kinderen zijn reeds gestorven. En nakomelingschap laat hij niet na; gaat hij dood, dan wordt zijn lijk in de rivier gesmeten en drijft het mee naar de groote Zuidzee ten prooi van haaien en kaaimannen. Rijk worden kan alleen wie een ilmoe bezit; de ilmoe van Nji Iprit. Door werken alleen wordt niemand rijk." Zoo zeiden zij en zij deden aan werken daarom maar zoo min mogelijk.

„Een andere maal wilde de kolonieleider de opgezetenen warm maken voor coöperatie. Een coöperatieve waroeng (eetgelegenheid), een coöperatieve grobakverhuurderij (vrachtwagen); een coöperatieve theetuin; een coöperatieve kippen-fokkerij. Alles keurig uitgedacht en zeker profijtelijk voor de opgezetenen. Maar er kwam niets van. Zij vertrouwden elkander niet. Want wie het slimste was, zou er zeker het meest wel bij varen. Neen, zij deden het maar liever op de oude manier; elk voor zich. Dit was nu eenmaal hun gewoonte; en het bleef bij het oude.

„En de jeugd? De abiturienten der school bleken, voor zoover zij bij honk bleven, weinig meer energie te bezitten dan de ouden. Ook bij hen geen neiging om door arbeidzaamheid en sparen vooruit te komen. Verscheidenen trokken zelfs als koelies naar Deli en elders. Enkelen werden onderwijzer, mandoer, schrijver."

Alles bijeengenomen, zegt schr., „waren de resultaten van een 30-jarige, met taai geduld en groote liefde volgehouden poging, om onder de gunstigste voorwaarden in een gezonde streek ettelijke honderden menschen tot maatschappelijken welstand te brengen, bijzonder weinig aanmoedigend: eerder omgekeerd."

Hier komen derhalve nog massa andere factoren bij te pas; hier helpen geen chinine, drainage of injectie. Het poovere resultaat van de „Mindere Welvaart-commissie" behoeft daarom geen verwondering te wekken.

Echter is er hoop voor de toekomst, vervolgt Sunitram. Waar de Inlander er toe komen kan zich aan zijn wezen, aan zijn geaardheid te ontworstelen, daar bestaat de mogelijkheid om vooruit te komen. Ook dit licht schr. toe met een voorbeeld: „In de buurt van Djombang bij Modjowarno, bestaan kleine coöperatieve Inlandsche landbouwondernemingen, die zich op de teelt van tabak en suiker toeleggen; de resultaten zijn schitterend. Een dier deelgenooten, een eenvoudige landbouwer, dien wij persoonlijk kennen, was in staat aan de opvoeding van een tweetal zijner zonen per maand ± ƒ 150.— ten koste te leggen; het resultaat, naar hij zelf erkende, van spaarzaamheid, hard werken en coöperatie." Zulke personen zijn echter zeldzaam onder de millioenen van Java. Zij zijn er echter en dat geeft hoop voor de toekomst.

Schr. besluit: „De grond van Java is rijk. Bij doelmatige en energieke bewerking, — en dan coöperatief; dit idee vooral moet populair worden onder de bevolking — geeft zij den bewoners een meer dan armzalig bestaan, al zal zij hen allen geen richards vermogen te maken, zoodat werken voor allen overbodig wordt. Coöperatie; deze gedachte moet vooral ook onder de Javaansche jeugd, op dessascholen enz. op het jonge geslacht worden ingeënt. Wij gelooven, dat daardoor Java's bevolking economisch kan worden vooruitgebracht, in de toekomst; evengoed als door bestrijding van allerhande ziekten, al mag die natuurlijk niet achterwege blijven."

De Volkswil.

De red. van het *Bat Nbl.* schrijft, hoe bij een richtige democratie een „wil" of een „stem" des volks behoort. Het Bolsjewiksche gebeuren stelt deze begrippen over een wil des volks in een bevreemdend daglicht. In gecivilizeerde landen is nog wellicht te spreken „van een volkswil in den zin van een algemeene richting, welke zich in dat volk openbaart en boven andere stroomingen voor langeren of korteren tijd de overhand heeft. Die richting wordt gevolgd door de parlementaire regeering; dat is de volkswil of liever de wil van de sterkste politieke fractie en de leiders daarvan."

De heer Tjipto is te optimistisch, wanneer hij een dergelijken volkswil ook reeds in Indië constateert. Het ware „toe te juichen, wanneer er niet alleen reeds een Indisch „volk", in den modernen zin bedoeld, maar ook reeds eén algemeene richting in de volkswenschen viel te onderkennen. Het aanwezig-zijn van een wil of een richting veronderstelt de aanwezigheid van een gezonde volksontwikkeling, van een algemeen-begrijpen van de vraagstukken, welke het volksbestaan raken." In Indië is men niet zóó ver. Ook vertegenwoordigt de wil van de Sarekat Islam niet de volkswil. „De Sarekat Islam heeft ook geen „wil", — slechts is er sprake van den wil der leiders."

Hier is „de internationale beteekenis van den „volkswil": de wil van een paar enkelingen, hetzij auto- dan wel democraten." Aldus de red. van het blad, die besluit met: „Maar het is een weinig voorbarig, dit moderne stokpaardje, waarop men naar macht en heerlijkheid pleegt te rijden, thans al hier te lande voor den dag te halen. De poging is te onhandiger, waar zij ondernomen werd in een kwestie als het regentenregiem, waarbij de „volkswil" of liever de „volksziel" zeker niet de wenschen der volksleiders dekt."

Bedenkelijke politiek.

De red. van het *Bat. Nbl.* toont aan, hoe in den Semarangschen gemeenteraad, de Insulinde-fractie gemeentelijk personeel heeft benoemd, waardoor alle Semarangsche gemeente-bureaux overvuld zijn met Insulinde aanhangers, zoodat daar de leuze gold: „Wordt om je promotie Insulinde-man." Grappig tegenover dit geen eens zoo verbazing wekkende staat, dat Tjipto in den Volksraad met onaandoenlijk sangfroid de erfelijke regentopvolging als familieregeering veroordeelt. Insulinde zelf vindt het echter blijkbaar niets om in de Semarangsche gemeentehuishouding de familie terreur toe te passen. Schr. constateert, dat „nu wel ten duidelijkste blijkt, dat het Insulinde in Semarang niet te doen is om goed onderlegd gemeentelijk personeel; de politieke richting geeft daar den doorslag." De red. vraagt ten slotte: „Bestaat er funester..... politiek?"

Zuivering.

In het Orgaan van de Indische sociaal-democraten werd met voldoening geconstateerd, schrijft de red. van het *Bat. Nbl.*, dat de Garoetsche affaire had aangetoond, wie al of niet de ware vrienden des volks zijn. „Wie, volgens hen, niet dadelijk het optreden van het Bestuur veroordeelt, is géén oprecht democraat; is zelfs een wezen, dat de grootste verachting verdient."

De Garoetsche zaak, vervolgt schr., is een soort zuivering, doch een zuivering, die anders is op te vatten dan hoogerbedoeld.

De Garoetsche affaire toonde andermaal aan, dat dergelijke gebeurtenissen bij de zich zelf „volkspartijen" noemenden, „geen edele verontwaardiging opwekken; doch slechts dienen voor een armzalige propaganda." Dit bleek op de meeting in het Gambirpark.

De Garoetsche affaire toonde ook weer aan, hoe gevaarlijk menschen zijn als de heer Schotman, die op deze meeting „goede vormen afleggen en schelden op het „kapitaal" en het vergeven van vette baantjes aan de departementen, zonder verdere argumenten of bewijzen." Gevaarlijk vooral, omdat hun publiek in Indië nog niet gelijk te stellen is met het gewone arbeiderspubliek, dat in Nederland dergelijke bijeenkomsten pleegt te bezoeken.

De red. van het blad besluit: „Het is goed, dat allen die zijn voor een rustige ontwikkeling van deze landen, deze voorvallen schatten op hun juiste waarde, en dan brengen droevige affaires als de Garoetsche de zoo gewenschte zuivering hier op politiek gebied."

Suriname.

West-Indië verkwanselen und kein Ende!

Nu was het *Mr. W. Coops*, die aangetast werd en in *De Telegraaf* van 3 October daarvan deed blijken:

„Er doen in den laatsten tijd verschillende geruchten de ronde omtrent eventueele plannen van de Ver. Staten van Noord-Amerika om aan Nederland een behoorlijk bod te doen voor 's lands bezittingen in de West. Er worden wonderbaarlijke getallen gefluisterd en er wordt niet eens bij verteld of die millioenen betrekking hebben op guldens of op dollars, zoodat de kans niet is uitgesloten, dat deze laatste muntsoort bedoeld is, hetgeen de zaak nog twee-en-een-half maal zoo mooi zou maken."

Las men niet verder, dan zou men kunnen meenen, dat *Mr. Coops* een loopje neemt met hen, die zoo dolgaarne de Amerikaansche milliarden — liefst dollars — zouden binnenhalen.

Maar neen! Mr. Coops spreekt in vollen ernst: „Suriname heeft ons bijna niet anders dan misère opgeleverd en allerlei pogingen om er iets goeds van te maken zijn zoo goed als zonder uitzondering op 'n jammerlijk fiasco uitgeloopen."

Dus maar van de hand doen!

„Amerika kan — aldus Mr. Coops — onmiddellijk werkkrachten aanvoeren uit de Zuidelijke staten, die aan het heete klimaat gewend zijn."

De meening, dat die Zuidelijke Staten een heet klimaat hebben, laat ik voor rekening van Mr. Coops, evenzoo zijn wetenschap, dat de negers uit die staten zich zoo maar naar Suriname zouden laten verplaatsen.

„Bij eventueelen verkoop zou de Nederlandsche schatkist niet langer berooid, de financieele toestand niet langer zorgwekkend zijn, in tegendeel Nederland zou er financieel buitengewoon sterk voor staan", juicht Mr. Coops.

Ja, zonder twijfel! Onze crisisschuld bedraagt nog geen twee milliard guldens en *De Controleur* wist mede te deelen, dat het bod van de Amerikanen „voor onzen West-Indischen rommel" zeven milliard bedroeg, waarschijnlijk *dollars*, dus zeventien en een half milliard *guldens*. Ja „Nederland zou er dan „financieel buitengewoon sterk voor staan." Na afdoening van de crisisschuld zou er een kleine zestien milliard — guldens, ditmaal — overblijven.

Wie had ooit vermoed, dat er nog zooveel te halen viel uit die West-Indische koloniën!

De redactie van *De Telegraaf* laat Mr. Coops' ingezonden stuk niet zonder een onderschrift. De financieele zijde der kwestie zou voor onze schatkist zeker voordeel kunnen opleveren. „Maar er is, behalve een *financieele* zijde, nog iets anders waarmee rekening zal moeten worden gehouden. En dat is wel degelijk ons prestige, dat door den verkoop der kolonie een schok zou krijgen."

De redactie schaart zich aan de zijde van hen, die van oordeel zijn, dat een daad als de bedoelde door de groote mogendheden wel eens door een anderen bril kon worden bekeken en als zwakheid worden aangemerkt.

De redactie wil wachten op het rapport van het Suriname-Studie Syndicaat. Blijkt het dan, dat wij niet in staat zijn Suriname uit zijn verval op te heffen „dan zou een verkoop aan Amerika onder de oogen kunnen worden gezien."

De laatste zinsnede bederft het onderschrift. Volgens art. 1 onzer Grondwet vormen de koloniën een deel van het Rijk. En men *verkoopt* geen deel van het Rijk. Kunnen wij van een deel van het Rijk niets maken, dan is overdracht aan een andere mogendheid te overwegen. Verkoop nooit.

* * *

Op 9 October is er te Utrecht een vergadering gehouden om te komen tot oprichting van een bond van belastingbetalers.

Volgens het verslag in de N. R. Ct. van 10 October — Ochtendblad B — hield de heer J. Göbel Jr. uit Amsterdam een inleiding, waarin hij de belastingbetalers tot vereeniging opwekte.

„Er volgde een levendige gedachtewisseling, waarbij vooral krachtig geprotesteerd werd tegen het punt van het voorloopig program van actie: verkoop van een of meer West-Indische koloniën.

Met nadruk werd betoogd, dat dit punt geen deel van het program van actie mocht uitmaken."

Uit het verslag blijkt echter niet, of dit punt uit het program verdwenen is.

Wie is nu aan de beurt om met een voorstel van verkoop voor den dag te komen?

* * *

Aan de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingediend tot opschorting gedurende 5 jaren van de betaling van rente en aflossing van de Surinaamsche spoorwegleening. Dit ontwerp is een uitvloeisel van het nader overleg, dat minister Idenburg zich voorstelde met den minister van financiën te openen, nopens het in de Tweede Kamer geopperde denkbeeld om de nog overblijvende schuld ter zake van den Lawa-spoorweg door het moederland ten gunste van de kolonie Suriname te doen afschrijven.

* * *

Op 8 October heeft, bij de opening van den Landmeterscursus te Wageningen, de lector *A. van der Deure* een lezing gehouden over „*Het Torrens-stelsel in Suriname.*"

Aan het verslag in de N. R. Ct. van 8 October, Avondblad A, ontleenen wij het volgende:

„Spreker ving aan met te wijzen op de beide stelsels van wetgeving, welke sinds eeuwen met betrekking tot de vervreemding en bezwaring van onroerende goederen hebben gegolden: op het negatieve, dat ontleend is aan het Romeinsche recht en tot motto heeft: „nemo plus juris in alium transferre potest quam ipse habet", niemand kan meer recht aan een ander overdragen, dan hij zelf bezit", en op het positieve, dat op de Germaansche rechtsbegrippen berust en tot hoofdstrekking heeft de bescherming van den „gutglaubigen Dritte", den verkrijger te goeder trouw.

Aangetoond werd, hoe het Romeinsche beginsel eerst in het Romeinsche rijk zelf en daarna in de landen, welke het negatieve stelsel overnamen, voerde tot jammerlijke toestanden. Hoe dit er toe leidde, dat men in de vorige eeuw allerwegen tot het positieve stelsel terugkeerde. En dat met name het Torrensstelsel, de meer gemoderniseerde vorm van het positieve stelsel, overal aanhangers vond wegens den grooten eenvoud en zekerheid en omdat het zoo geheel beantwoordt aan alle eischen van het tegenwoordige wereldverkeer.

Spreker wees er op, dat in Nederland nog steeds de aanhangers van het negatieve stelsel in de meerderheid zijn, hoewel deskundigen, zooals de Landmeters van het kadaster, algemeen van oordeel zijn, dat hervorming dringend noodig is.

Hij wees op het verblijdende feit, dat eerstdaags in Suriname het Torrensstelsel zal worden ingevoerd.

Na eene beschrijving van de verwarring en onzekerheid, welke tegenwoordig met betrekking tot den grondeigendom in die kolonie heerscht, volgde eene uiteenzetting, hoe de ontwerp-grondboek-verordening is ingericht en hoe deze in de practijk zal werken.

Spreker eindigde met de gebruikelijke toespraken, waarbij hij zich in het bijzonder richtte tot den heer I. Boer Hzn., ingenieur-verificateur van het kadaster te Arnhem, den ontwerper der Surinaamsche grondboek-verordening en dezen hulde bracht voor wat hij in het belang van de rechtszekerheid van den eigendom van onroerende goederen heeft verricht."

* * *

Bij Kon. besluit is aan den heer G. J. Staal, gouverneur van Suriname, met ingang van den dag in de maand December, waarop hij de kolonie zal verlaten, in 's lands belang verlof naar Europa verleend voor zoolang als wenschelijk zal blijken.

* * *

Bij Kon. besluit is benoemd tot buitengewoon lid van den raad van bestuur in de kolonie Suriname de heer mr. J. J. W. Eekhout, waarnemend gouvernements-secretaris van die kolonie.

Curaçao.

Notaris Gorsira. †

Op Curaçao is in den ouderdom van 57 jaar overleden de heer C. Gorsira, die vele jaren als notaris aldaar gevestigd en algemeen bemind was. In onderscheidene betrekkingen heeft de overledene den lande gediend, o.a. als plaatsvervangend lid van het hof van justitie, als secretaris van de Commissie van administratie over de gevangenissen en als lid der schoolcommissie.

De heer Gorsira bewoog zich ook op journalistiek gebied en was uitgever van de *Curaçaosche Courant*. Als lid van den Kolonialen Raad nam hij indertijd deel aan den demonstratieven uittocht onder Gouverneur De Jong van Beek en Donk.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Nogmaals de Lèlès-zaak. In de *Neratja* wordt verder over het gebeurde te Lèlès het volgende geschreven. ,,Hadji Hasan is dood, tot voedsel geworden van een kogel, omdat hij gewapend in verzet kwam, — kris en sabel tegen een geweer —. Wij hebben deze zaak reeds besproken en er onze beschouwingen over gegeven, maar zonder naar den oorzaak te zien, want die was ons *onbekend.* Maar in de *Neratja* van 8 Juli is reeds een kleine beschouwing gegeven, gegrond op de veronderstelling, dat wellicht de autoriteiten *een kleine zaak grooter hebben gemaakt dan zij in werkelijkheid is.* Wij moeten deze voorbarige woorden terugnemen, want wij hebben geen bewijzen kunnen vinden voor zoo'n krasse beschuldiging. Wij hebben bereids ons oordeel gegeven over een regeling, welke thans bij deze regeeringswijze gebruikelijk is, en als onze bevinding verklaard, dat elk orgaan van die macht een richting volgt, waartoe het door de bestaande regeling genoopt wordt. Elke regeling moet wel haar eigen stempel dragen en zoo moet dat autocratische regeersysteem wel met hardheid gepaard gaan. Dit is 't, waartegen wijlen Hadji Hasan en diens vrienden gestuit zijn. Thans geeft Aneta opnieuw een vervolg op dat bericht door de volgende mededeeling: (Volgt het Aneta-bericht, bewerende, dat de verzetsbeweging in Noord-Garoet over verschillende dessa's verbreid is, overal witte gewaden en sarongs en djimats gevonden, in een enkele dassa 300 leden tot de beweging toegetreden, en nog 12 menschen, behalve die van Lèlès, gearresteerd zijn, onder wie 2 gewezen dessahoofden). ,,Met groote bevreemding — vervolgt de schrijver (redacteur H. A. S.) — ontvangen wij dit bericht. Toen Hadji Hasan verzet pleegde, was er niet de minste actie zoowel in zijn dessa als daarbuiten. Toen Hadji Hasan en zijn vrienden de wapens overgaven, was er niet gesproken over eenige uitgebreide samenzwering. Toen Hadji Hasan en zijn vrienden hunne wapens teruggekregen, was er geen enkel teeken van onlusten te bespeuren. Zoo ja, dan zou het bestuur immers die wapens niet hebben teruggegeven. En al was er geen uitgebreide samenzwering, het feit, dat het bestuur die wapens aan Hadji Hasan c.s. teruggaf, terwijl zij nog niet genegen waren de bevelen op te volgen, doet op zijn minst vreemd aan, zoo het al niet achterdocht doet ontstaan over een zoo roekelooze daad en *mogelijk* het volk zeer in de war brengt. En ten slotte: toen op den troep van Hadji Hasan tweemalen achtereen een salvo werd gelost, — in het bericht wordt heelemaal niet gemeld, dat zij zich verzetten, maar dat zij het bevel niet opvolgden, — hoorde men van geen opstaan (bangoen) van het volk. Plotseling komt men nu met het bericht van politiek verzet. Bewijzen: Wit goed en djimats. Hier is wederom het sentiment binnengeloopen: terwijl de autoriteiten nog bezig zijn te onderzoeken, wordt de publieke opinie door dien correspondent bewerkt. Als men er eens een onderzoek naar instelde, dan zou naar ons gevoelen van elke 10 Islamieten onder de dessabewoners zelden een enkele gevonden kunnen worden, die geen djimat bezat, zoodat het in bezit hebben van djimats niet het minste bewijs omvat. Wat het wit goed betreft, dat hebben de menschen noodig voor hun doodsgewaad en volgens den Islam is het zeer wenschelijk, dat een ieder zijn lijkkleed gereed heeft, maar bovendien wordt wit goed voor vele doeleinden gebruikt. En het in huis hebben van wit goed is dus ook al geen bewijs van kwâadwilligheid. Dan ook verwonderen wij er ons niet over, dat het volk in dezen tijd de kluts kwijt raakt. De wereld moordt, duizenden menschenlevens vernietigend. Bergen barsten uiteen, ziekten breken uit. Voortdurend dreigt het hongergevaar. En om een haverklap hoort men van politie- en soldatengeparadeer, terwijl de bevolking, — en vooral die op andere plaatsen — er het nut niet goed van snapt.

Denk eens aan Kediri, Cheribon, enz. Daarom zouden wij ons niet verbazen, indien bijv. de geheele dessabevolking thans haar doodswade gereed hield. Maar hoe het ook zij, het woord is gezegd. De zaak van Hadji Hasan, die den dood door den kogel afwachtte, is nu genoemd ,,Verzet in Noord-Garoet''. Het woord ,,politiek'' is ook al geuit. Voor de Hollanders, in het bijzonder de Sana-partij, is het thans bewezen, dat het volkomen in den haak is, dat de geweren hebben meegesproken. Ja zelfs, danken zij er God voor, dat h.i. der Regeering de oogen geopend zijn en dat dit een houding is van de Regeering, zooals steeds gewenscht was door verschillende partijen: ,,Hantem Kromo.'' (Slaat er op los)! Opdat de Regeering vast sta en de rust en veiligheid der Nederlanders niet verstoord worde.'' Maar wij vragen: ,,Wat beteekent die politieke beweging? Wat is het doel van dien correspondent met te zeggen, dat in Garoet het volk het bestuur wil omverwerpen, een ,,revolutie'' beginnen wil om de Regeering te doen vallen.'' Onder de lezers der blanke pers zullen natuurlijk velen daardoor in de war kunnen worden gebracht, want er zijn er reeds zeer velen, die ,,spoken zien bij dag'', waar het de volksbeweging geldt. Wij begrijpen, dat de zaak niet zoo is, daarom weten wij niet, wat de bedoeling was van den correspondent, die dergelijke woorden sprak. In hun binnenste voeren alle zonen van Indië, die werkelijk voor Indië voelen, een politiek, welke er op gericht is, hun geboorteland te verlossen uit de vreemde overheersching.

Niet weinigen zouden met geweld van wapenen de vrijheid van hun geboorteland willen veroveren, en alleen doordat zij niet over die macht beschikken, kunnen zij hun voornemen niet volbrengen. Dit valt niet meer te weerleggen. Maar uit die toelichting blijkt wederom, dat er nog geen verzet zal uitbreken, dat enkel uit die innerlijke gevoelens voortspruit. En elk verzet moet zijn eigen oorzaak hebben, waardoor het bloed tot kookhitte wordt gebracht, of het hart wondt, dat alle oordeel beneveld wordt. Zoo was het ook naar onze overtuiging met Hadji Hasan gesteld.

In den Volksraad heeft de Directeur van Justitie verklaard, dat er van geen opzettelijke rassenjustitie sprake is in Indië. Maar zouden wij kunnen hopen, dat de rechter of autoriteit *met opzet* in zijn hart *geen onderscheid zal maken in ras?* Zouden wij kunnen hopen, dat bijv. in de zaak van Hadji Hasan, de bevoegde autoriteit niet zal beïnvloed worden in zijn oordeel, door zijn gevoelen, dat de daad van dien persoon het welzijn en de macht der Hollanders in gevaar bracht? Zouden wij kunnen hopen, dat hij enkel letten zal op de feiten, en Hadji Hasan en al diens volgelingen als menschen beschouwen, die slechts menschelijke gevoelens en een menschelijk oordeel bezitten? Zouden wij kunnen hopen op een rechter, die in deze kwestie geen politieken grondslag zoekt, maar zich enkel houdt aan zijn ambt en de rechtvaardigheid, terwijl hij behoort tot het ras der overheerschers? In dit geval heeft de mensch slechts te wikken en te wegen. En God alleen zal beschikken.

Door een eigen correspondent van de *Neratja* wordt onder het hoofd: ,,*Rijst en Geweer*'', geschiedenis van H. Hasan—Tjimarémé, een artikel opgenomen, waarin verslag gegeven wordt van zijn bevindingen.

Het bevel niet opgevolgd: Hadji Hasan een man uit de kampong Tjimarémé, bezitter van een sawah groot ongeveer 10 bouw, moest van zijn padi ongeveer 40 pikol aan de Gouvernementsdistributie verkoopen, dus gemiddeld 4 pikol per bouw. Omdat Hadji Hasan de verantwoordelijkheid niet dragen wilde van den verkoop van zooveel padi, deed hij een beroep op de rechtvaardigheid van den loerah, want hij had voor 41 personen te zorgen, die van hem afhankelijk waren, n.m. zijn kinderen en kleinkinderen. Door den loerah werd het bezwaar van H. Hasan onmiddellijk aan den wedana van Lèlès overgebracht, die na ontvangst van het rapport dadelijk naar de dessa Tjikendal vertrok om de zaak te onderzoeken, en H. Hasan aanraadde gehoor te geven aan den last om de padi volgens de vastgestelde hoeveelheid te verkoopen. Mâar H. Hasan deed dat niet en bracht zijn bezwaren te berde, zooals hij dat reeds bij den loerah gedaan had. De wedana van Lèlès begon direct te schelden en te dreigen, dat, indien hij het bevel niet opvolgde, hij aangeklaagd zou worden en per sé soesah zou krijgen. Maar H. Hasan bleef bij zijn weigering.

Het onderzoek door den Regent. Wat nu eigenlijk aan het bestuur gerapporteerd is over de H. Hasan-kwestie, weet men niet, maar Donderdag 4 Juli kwamen onverwachts de Regent van Garoet met den Assistent-Resident, den Wedana van Lèlès en 30 man veldpolitie naar Tjimarémé om de zaak te onderzoeken. H. Hasan en 9 volgelingen, die in 't wit waren gekleed en goloks bij zich droegen, werden door den regent verhoord, die vroeg waarom zij die kleeding en goloks droegen. Een hunner antwoordde: ,,Voordat ik uw vraag beantwoord, wil ik eerst vragen, waarom de Kandjeng hier komt vergezeld van soldaten?'' De regent antwoordde: ,,De reden, dat wij hier met soldaten komen is, dat wij willen onderzoeken, waarom gij het bevel om padi aan het Gouvernement te verkoopen, niet wilt opvolgen, terwijl de padi bestemd is, om voor u allen gereed te houden voor tijden van gebrek, en het Gouvernement niet slechts vraagt maar koopt tegen *f* 4 de pikol.'' H. Hasan zeide: ,,Kandjeng, ik verzet mij in 't geheel niet tegen den verkoop van padi aan den lande, maar

ik vraag rechtvaardigheid, mij geen 40 pikol op te leggen, omdat ik meen, dat er niet genoeg te eten zal zijn voor mijn 41 kinderen en kleinkinderen uit de opbrengst van mijn 10 bouw sawah, wanneer ik 40 pikol moet verkoopen. Niet dat ik mij verzetten wil, ik wees er den wedana slechts op, en die wedana gaf geen oordeel, maar schold en dreigde." De Regent zeide: ,,Ja, H. Hasan, als het inderdaad zoo is, kleed u dan niet zoo, dat het lijkt, dat ge verzet beoogt. Wij zullen de zaak regelen op aanstaanden *Maandag, na afloop der paardenrennen*. De Regent en de Assistent-Resident gingen huiswaarts.

Verkeerde adat. Men verhaalt, dat toen H. Hasan en zijn 9 makkers verhoord werden, zij voortdurend grof optraden als om de autoriteit te beleedigen, zich onbehoorlijk gedroegen, dat zelfs de kleine kinderen een uitdagende houding aannamen en de vrouwen van H. Hasan zich van uit hare woning in het gesprek mengden op ongepasten toon.

Maandag den 9en Juli kwamen de patih en de pangoeloe van Garoet om een onderzoek in te stellen en raadden zij H. Hasan aan de bevelen op te volgen, maar H. Hasan bleef weigeren, verklaarde liever dood te willen, indien geen recht verkregen werd. Blijkbaar was de raad van den patih vruchteloos, werd de woede van H. Hasan cs. er enkel door vermeerderd.

Het geweer sprak. Ongeveer 11 uur arriveerden de Regent, Ass.-Resident en Resident, vergezeld met meerdere veldpolitie om H. Hasan en zijn makkers te verhooren. Tweemalen werd een weigerend antwoord gegeven, waarop H. Hasan en zijn volgelingen het huis binnengingen en de deur van binnen stevig afsloten. Nadat H. Hasan c.s. in het huis bijeen waren, klonk van buiten een stem die riep: ,,H. Hasan! Als gij je onderwerpen wilt, kom dan gauw buiten en geef je wapens over!" Hij antwoordde: ,,Ik zal niet buiten komen, laat mij den weg Gods niet maar ten halve bewandelen, het is veel beter heelemaal dood te gaan." Door 60 man veldpolitie, werd vervolgens het huis van H. Hasan omringd. Dezelfde vraag werd nog eens gedaan; uit de woning kwam zekere H. Gadjali, die zijn golok trok, onmiddellijk gevat werd door den oppasser van den patih Darga en vervolgens geboeid. Nadat H. Gadjali gearresteerd was, werd aan de lieden in het huis nogmaals gevraagd, om als zij zich wilden overgeven, liever naar buiten te komen en de wapens af te geven, zoo niet dan konden zij binnen blijven, maar moesten er later geen spijt van hebben. Uit de woning was er een, die antwoordde: ,,Laat mij maar al dikirende en gebeden opzeggende, sterven." Niet lang daarna werd, op wiens bevel is niet bekend, door 30 man veldpolitie een gat (gaten) gehakt in de omwanding aan de westzijde van het huis en daarop op de menschen in de woning geschoten. Achttien personen werden getroffen, waarvan 6 dadelijk gedood en 10 zwaar gewond werden, waaronder een vrouw, die pas een 20 dagen geleden bevallen was, voorts een oude vrouw, die voor den padisnif bij H. Hasan vertoefde, en een klein kind. Het huis van H. Hasan was vol gaten als van bijen. Nabij deze woning stond die van H. Bakar. Tijdens de beschieting bevond deze zich in huis; hij werd door een der kogels, welke door de woning van H. Hasan vlogen, *getroffen en zeer zwaar gewond.*

De gewonden werden onmiddellijk naar Garoet vervoerd, naar het ziekenhuis. De dooden heeft men nog niet verzorgd. De autoriteiten keerden allen terug en de veldpolitie bleef voor de helft waken, de andere helft ging huiswaarts.

Zoo was het gebeurde op Maandag 7 Juli, dat zeer ongelukkig was voor H. Hasan en zijn makkers.

Een verkeerde verwachting. H. Hasan was een onwetend en oud man, van kindsbeen te Tjimaréme opgegroeid en gebleven. Hij heeft niets geleerd en het is begrijpelijk, dat hij niet wist wat goed en kwaad is, en zijn onbehoorlijk optreden, dat op verzet leek, was enkel een protest. Zijn grove uitlatingen ten opzichte van den wedana hadden blijkbaar enkel de bedoeling te laten zien, dat hij ontevreden was over dien vertegenwoordiger van het Gouvernement. Toen H. Hasan in huis was en de politie hem naar buiten liet komen, werd hij blijkbaar door vrees daarvan weerhouden, weigerde hij niet met opzet, om een kogel af te wachten. Dat H. Hasan en zijn makkers in het huis gebeden opzegden en dikirden was niet om de kogels op te vangen, maar gebeurde, omdat zij door het voorafgaand geschiet hun einde nabij waanden.

Bij het aan de *Locomotief* ontleend bericht over het bestuursoptreden in het Garoetsche, zegt de redactie van de *Djawi Kondo*, dat het haar bij dat bericht wee te moede werd. Zal nu werkelijk de Regeering altijd zoo wreed en gewelddadig optreden? Zoo ja, dan kunnen wij er niet voor instaan, dat de rust in Ned.-Indië zal blijven bestaan.

Rijstduurte. ,,Zooals ik", schrijft T. Tachrodin in de *Pewarta Deli* — ,,vroeger mededeelde, is Simpang Tiga Perbaoongan rijk aan rijst, maar door de zorgeloosheid van de bestuursambtenaren begint daar de rijst duur te worden." Gelukkig is er verandering in gekomen. De zorgeloosheid is geweken. Het bestuur is wakker geworden en stelt een goede regeling in, om aan het dreigend gevaar van rijstgebrek te ontkomen. Het geld van de kas van het landschap Serdang is uitgegeven tot opkoop van rijst, welke de landbouwers te koop aanbieden, tegen een vasten prijs van 15 cent de kati. Die rijst, wordt weer verkocht aan de bevolking, tegen 17 cent de kati. Er zijn twee in- en verkoopplaatsen, n.m. te Simpang Tiga en Pantai-Tjermin. Hartelijk hoop ik, dat dit voorbeeld gevolgd wordt door andere plaatsen in Serdang en in geheel de Oostkust van Sumatra. Nog een andere regeling dient getroffen te worden om het hongerspook te weren. De landbouwers moeten verplicht worden na den rijstoogst djagoeng en andere tweede gewassen te planten."

Ontevredenheid. De Chineezen te Pangkalan Soesoe zijn niet zeer ingenomen met hun wijkmeester, wiens handelingen de ontevredenheid van de arme Chineezen veroorzaken, aldus wordt in de *Pewarta Deli* geschreven. In plaats van dieven op te pakken, brengt hij slechte vrouwen bij de politie aan, om ze te laten straffen en de hotelhouders, in wier hotels ze aangetroffen worden, om ze te laten beboeten.

Candidaat deelt in hetzelfde blad mee, dat er een groote ontevredenheid heerscht onder het lagere personeel van het Boschwezen op de Oostkust van Sumatra. Vele beambten worden om allerlei kleinzielige redenen ontslagen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Chineesch-Japansche economische oorlog.

Een kwestie, die even goed in een andere rubriek van ons weekblad behandeld zou kunnen worden ,ja, die zoowat in elke rubriek een plaats zou kunnen vinden. De Chineezen in Oost-Indië hebben een economische uitsluiting van den Japanschen handel op touw gezet en verscherpen deze, volgens de jongste berichten, nog gestadig. Heeft de Nederlandsch-Indische regeering hiermede niets te maken?

Sedert de Chineesche regeering zich weer tot een daadwerkelijke buitenlandsche actie gezet heeft, heeft zij Nederland de fout er van doen voelen, zijne onder-

danen van Chineesche afkomst stelselmatig en kunstmatig Chineezen te hebben doen blijven. Hierdoor dreigden eenige jaren geleden ernstige moeilijkheden, die meer door de gebeurtenissen in China zelf, dan door 't beleid onzer regeering zonder groote conflicten verloopen zijn. Wij hebben er op deze plaats reeds eenige malen op de wenschelijkheid, ja op de noodzakelijkheid aangedrongen om van de ingetreden windstilte gebruik te maken om de bakens te verzetten. Kleine maatregelen zijn genomen, maar verandering van inslaande beteekenis is er niet gekomen. De Nederlandsche ingezetenen, die tot in vele geslachten Nederlandsche onderdanen zijn, blijven zich Chineezen voelen en toonen, zij gaan zich hoe langer hoe meer onderdanen van China voelen en toonen. Zij ontzien zich niet een Chineesche politiek in Nederlandsch-Indië te voeren, zij nemen de van China uitgaande aanwijzingen, opdrachten, bevelen wellicht, als leiddraad voor hunne handelingen aan. Zij vormen hierdoor al een revolutionnaire partij in de Nederlandsche kolonie. Zij gaan er zelfs toe over daadwerkelijk op te treden tegenover een volk, waartegen de Chineezen zich momenteel vijandig gestemd voelen. Voor Japan zijn zij echter Nederlandsche onderdanen, die in de Nederlandsche kolonie handelen en voor wier daden de Nederlandsche regeering dus ten opzichte van de Japansche regeering verantwoordelijk is. Het wil ons voorkomen dat het in geen enkel opzicht als verstandig beleid mag gelden, voor deze Chineesche actie, onderdeel van een groote Chineesche buitenlandsche politiek, Oost-Indisch doof te blijven.

In zijne op 31 Augustus j.l. gehouden rede, heeft de gouverneur-generaal o.i. juist de punten op de i's geplaatst, waar hij de stelling aangaf, welke de regeering ten opzichte van de Inlandsche beweging heeft in te nemen. De landvoogd, die tot het corps diplomatique behoort, beschouwe zich ook als de aangewezen persoon om de moeilijke kwestie, die minstens voor een even groot gedeelte buitenlandsche- als binnenlandsche politiek is, tot een oplossing te brengen. Laat men de zaak op haar beloop, of neemt men slechts kleine maatregelen, dan laat men een Chineesch en een Japansch gevaar over Nederlandsch Indië komen.

Daar 't verschijnsel van den Japanschen boycott zich ook weer, evenals vroegere uitingen van Chineesche zijde, zich niet tot onze koloniën bepaalt, maar ook uit Amerika, Britsch Indië en andere landen gemeld wordt, zal, behalve de geheel naar eigen inzicht te nemen maatregelen, internationaal overleg noodig zijn. Dit kan dan geen reden tot uitstel zijn, integendeel 't zal een reden te meer zijn om de zaak spoedig aan te pakken. Gaan andere regeeringen niet mee, dan mag dit ons niet tot struisvogelpolitiek leiden, wij moeten er op bedacht zijn de lijnen van onze eigene geschiedenis aan te geven, rekening houdende met 't wereldgebeuren, dat echter nooit een ,,laat maar groeien-politiek" verontschuldigen kan.

De vlucht West Europa—Australië.

Wij meenen nogmaals op onze aansporing, om een Nederlander de eerste vlucht Nederland—Java te laten volbrengen, terug te moeten komen. Het vertrek van den Franschen vliegenier E. Poulet is uitgesteld. Nu wordt 't vertrek op 27 October gemeld van den Engelschen luitenant Douglas, van 't vliegveld te Hounslow met een machine van Engelsch fabrikaat. Vergezeld van den Australischen waarnemer, luitenant Ross, is hij voornemens naar Australië te vliegen, om den prijs van 10.000 p. st. te winnen, uitgeloofd voor de eerste vlucht, binnen een maand, van Engeland naar Port Darwin. Zijn route loopt over Java. Komen al die plannen 't eigen gevoel van onze goed aangeschreven Nederlandsche vliegeniers niet te na?

Indiërs in Zuid-Afrika.

Dit vraagstuk is bij twee afzonderlijke gelegenheden behandeld door de twee autoriteiten, die onlangs in hun bekend rapport samen voorstellen hebben gedaan voor de toekomst van Britsch-Indië. Lord Chelmsford, onderkoning van Indië, bracht het te pas in de rede waarmede hij op September de Imperial Legislative Council opende. Mr. Montagu stond een Indische deputatie te woord, die over de grieven der Indiërs in Z. Afrika kwam spreken. Daar de verklaringen opvallende overeenstemming hebben, kunnen wij volstaan met de weergave van hetgeen Montagu geantwoord heeft. Twee punten moeten tot geruststelling leiden. De Indische regeering voelt de grief mee en is bereid al 't mogelijke te doen om opheffing ervan te verkrijgen. Ten tweede kan verzekerd worden dat de houding van de leidende staatslieden in Z. Afrika ten opzichte van de Indiërs niet zoo benepen en niet zoo stijfhoofdig is als in Indië gemeenlijk wordt ondersteld.

Montagu heeft met Lord Sinka partij getrokken van de zeldzame gelegenheid, die de Parijsche bijeenkomst bood, om met Botha en Smuts over deze kwestie te spreken. De uitkomst mag bemoedigend genoemd worden. Bovendien heeft Montagu de toezegging weten te verkrijgen dat in de commissie, welke door de regeering der Z. Afrikaansche Unie ter zake is benoemd, de Indische regeering vertegenwoordigd zal zijn door een ambtenaar en een particulier.

Nu generaal Botha overleden is, zullen generaal Smuts en Mr. Burton, minister der spoorwegen in Z. Afrika, zich voor de goede oplossing beijveren, maar zij hebben te doen met publiek dat in menig opzicht vijandig en opgehitst tegenover hen staat. Vooroordeel en fanatisme zetten de Afrikaansche ingezetenen tegen oostersche vreemdelingen op, hiervoor is 't moeilijker gezonde begrippen in de plaats te stellen. Maar Smuts zal beproeven wat te bereiken is en hij zal hierbij steun kunnen vinden bij de commissie, zooals die nu wordt samengesteld. Het te bereiken resultaat zal voor een groot deel echter ook afhangen van de houding der Indiërs zelf in Afrika en in Indië. Zij moeten er tegen waken de fouten van 1913 en 1914 niet te herhalen, waardoor zij de Transvaalsche bevolking ontstemden en verbitterden. Aan de speech van den onderkoning ontleenen wij de mededeeling, dat Sir Benjamin Robertson lid voor Indië van de commissie zal wezen. Moge hij meer blijvende resultaten bereiken dan in 1914, toen hij een soortgelijke opdracht reeds mocht vervullen.

Een Fransch corps van koloniale artsen.

De Fransche koloniën vragen om veel en om goede geneesheeren. 't Menschen kapitaal vraagt er om verzorging, schrijft M. Delafosse in la Depêche coloniale van 24 September. En er zijn er, om zoo te zeggen, geene. De aangeboden voorwaarden missen alle aanlokkelijkheid. Dit moet in de toekomst geheel anders worden. Goede betaling, goede vooruitzichten. Is 't voor een ander ambtenaar doorgaans moeilijk om een werkkring te vinden, die een betere toekomst aanbiedt dan de bestuursloopbaan, de goede geneesheer vindt de gelegenheid hiertoe steeds gemakkelijk.

De schrijver zou voor den burgerlijken kolonialen dienst vijf rangen willen vast stellen: médecin-adjoint, médecin des colonies, médecin principal, médecin inspecteur, médecin inspecteur general. De betaling en het pensioen zouden in overeenstemming zijn te brengen met die der bestuursambtenaren van administrateur-adjoint tot en met gouverneur-général. Het volle pensioen zou na 25 dienstjaren verkregen worden.

Door de uiteenzetting is ons niet duidelijk, wat de groote aantrekkingskracht zou moeten worden. Zooals de schr. zelf toch aangeeft is de positie van den geneesheer een andere dan die van den anderen ambtenaar; maar toch heeft hij hem blijkbaar niet boven dezen willen bevoordeelen. Zoo weert hij 't gevaar voor 't bestaande, nijpende incompleet echter niet af. En hierom is 't toch juist te doen. Of is 't de bedoeling naast en behalve 't tractement gelegenheid tot particuliere practijk te geven? Dat zou inderdaad een verschil maken, maar 't moet er dan ook worden bij gezegd.

Wordt niet gedacht aan een wetenschappelijk korps van inlandsche artsen, zooals in Ned.-Indië?

Portugeesche cacao.

Vóór den wereldoorlog was Duitschland de grootste afnemer van de Portugeesche koloniën. 't Voornaamste product, de cacao, voornamelijk van de eilanden St. Thomé en Principe, ging meerendeels naar Duitschland, met zijne 200 chocolade fabrieken. Na Duitschland kwam Noord-Amerika, daarna Nederland in de rij der afnemers. Volgens een dagbladbericht heeft de Portugeesche regeering den 2en December vastgesteld voor de hervatting van 't handelsverkeer met Duitschland.

Zij zal daarbij ook wel hebben gedacht aan den aanstaanden cacao-oogst van ongeveer 25 millioen K.G.

Verdient dit de aandacht niet van de Nederlandsche scheepvaart en handel? Waar twee landen elkander zoo noodig hebben als in dit opzicht voor Portugal en Duitschland 't geval is, vragen beiden om een bemiddelaar. Portugal noch Duitschland hebben zelf de noodige scheepsruimte beschikbaar, kan Nederland die niet aanbieden? Nederland was zelf, in verhouding tot zijn grootte, een afnemer van niet minder beteekenis dan Duitschland, Duitschland kan de groote hoeveelheden cacao nog niet verwerken. Ligt ook hierin niet een aanwijzing dat ons land de leemte kan aanvullen der nog stil liggende of met een kwart kracht werkende D. fabrieken?

Art. 80 van de nieuwe Duitsche Rijkswet.

Art. 80 van de Rijkswet van 11 Augustus 1919 zegt: **„Das Kolonialwesen ist ausschlieszlich Sache des Reichs."** In de D. Kolonialzeitung van 20 Sept. wijst Oberregierungsrat (er zijn nog titularissen, welke dien graad naar ouden trant voeren!) Dr. E. Jacobi op de groote beteekenis van dit artikel. Deze grondwet heeft het Duitsche volk zich gegeven, het spreekt hier uit voor geheel de wereld dat het niet van een koloniaal streven afziet, dat, integendeel, het zaak van 't Rijk is koloniën te bezitten en te besturen. Deze bedoeling wordt nog vervolledigd door art. 6 sub 2: **„Das Reich hat die ausschlieszliche Gezetzgebung über des Kolonialwesen"**; 't Rijk neemt uitdrukkelijk dus de wetgeving over de koloniën onder zijne plichten op.

De schr. herinnert eraan, dat in de Rijkswet van 16 April 1871 ook een paragraaf bij de G e s e t s g e b u n g sprak over „die Bestimmungen über die Kolonisation", terwijl Duitschland destijds toch nog geen koloniën had. 't Onbepaalde in die uitdrukking liet twijfel over of daarbij aan een koloniaal bezit werd gedacht, dan wel alleen aan de z.g.n. Duitsche koloniën in den vreemde, b.v. in Brazilië of Nicaragua, maar voor de nieuwe Rijkswet bestaat die twijfel niet. Hij beveelt aan bij 't onderwerp op de scholen de beteekenis van die artikelen duidelijk in 't hart van elken Duitscher te griffen: 't K o l o n i a l w e s e n is niet meer zaak van enkelen, 't is, volgens de Grondwet, zaak van het Rijk.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Kloet-uitbarsting van 20 Mei 1919.

Volgens de Java-Post (van 5 Sept. j.l.) is, als uitgave van de N. V. Soer. Handelsbl. en Drukkerij verschenen „De Kloetramp van 20 Mei 1919. Rijk geïllustreerd met reproducties naar foto's den dag na de ramp genomen. Met medewerking van de bestuursambtenaren uit het geteisterde gebied en van de militaire-, medische- en mijnbouwkundige autoriteiten, samengesteld onder redactie van J. Koning."

Genoemd weekblad schrijft er bij: „Een goede gedachte was het van de Redactie van het Soer. Hbld. om alles wat dit orgaan zoo rijkelijk, en vaak zoo treffend, zijnen lezers in die emotievolle dagen te lezen gaf, bij elkaar te bundelen en dit met bijdragen van speciale medewerkers te verrijken. Het flinke boekdeel van 230 blz. van 23 bij 30 c.M. op royaal papier met heel wat foto's verlucht, strekt zoowel de Redactie als de drukkerij van 't Soer. Hbld. tot eer."

Locale Belangen. 7e Jaarg. No. 4.

Onder het opschrift „Meeningsverschil omtrent desahervorming", verdedigt de hr. J. W. Meyer Ranneft nogmaals het (in „Koloniale Studiën") door hem ingenomen standpunt ten deze, een standpunt dat geheel afwijkt van dat van den hr. J. F. H. A. Later (zie „Locale Belangen", van 15 Juli).

In No. 5 van hetzelfde tijdschrift schrijft „Insider" een artikel naar aanleiding der instelling van het burgemeesterambt in de gemeente Buitenzorg; schr. is van meening dat men den functionaris niet in de eerste plaats onder de ingenieurs moet zoeken, wat de bedoeling schijnt te zijn. — In de rubriek Decentraliana van dit Nr. wordt verder de kwestie behandeld of een r i v i e r tot het particulier l a n d bezit behoort.

De Ingenieur.

In No. 41 voortzetting van den tekst der voordracht van den ir. H. Tromp, over de wetenschappelijke en technisch-economische beteekenis der Lematangkolenvelden in Zuid-Sumatra. — Voorts deelt het weekbl. een en ander mede uit de rede van prof. dr. M. de Haas (ter opening van de Indische week te Delft), ten einde te doen uitkomen hoe talrijk de banden zijn die de Technische Hoogeschool met de koloniën verbinden.

Blaadje van de Centrale Kas.

Het Nr. van 15 Aug. bevat korte bijzonderheden over het volkscredietwezen in de Federated Malay States, naar gegevens van den hr. L. Lulofs, benevens eene beschouwing van den hr. O. P. Besseling, getiteld: Langjarige credieten en de grondwoeker op Java.

De Indische Mercuur. No. 41.

Bij de sterk verkleinde reproductie eener kaart, aangevende de wereld-productie van riet- en beetwortelsuiker vóór en na den oorlog, teekent de redactie van de Ind. Merc. aan, dat de firma W. J. Wayte, 1 Liberty Street, New-York, gaarne een ex. van de origineele, in vier kleuren gedrukte, kaart zendt aan ieder, die

daarom vraagt. — Overigens bevat dit Nr., behalve de vaste rubrieken, nog slechts een aan het verslag van de Surinaamsche Bank ontleend algemeen economisch overzicht van Suriname.

In- en Uitvoer.

Het 1 Oct.-Nr. vermeldt, dat, volgens Engelsche tijdschriften, in Nieuw-Guinea zich groote voorraden p e t r o l e u m bevinden, vermoedelijk voortzettingen van de lagen die op de Indische eilanden voorkomen. De Australische regeering heeft in het nieuw verworven gebied reeds 100.000 p. St. uitgegeven voor exploratie, maar dit is lang niet genoeg, daar particulieren graag het tiendubbele er aan zouden besteden. Na een korte uitwijding over de exploitatie, vervolgt het blad: „Of in het Nederlandsch gebied ook bronnen ontdekt zijn, vertellen de berichten niet. Vermoedelijk is ook op dat deel van het eiland veel olie voorhanden en dient de vraag gesteld te worden of het niet een algemeen belang is, dat een volledig overzicht over de verborgen schatten verkregen wordt. Het is te hopen, dat dan actiever wordt te werk gegaan dan in Djambi, waar de particuliere maatschappijen geweerd werden om de staatsexploitatie gelegenheid te geven zoo lang mogelijk te wachten met het maken van een begin. De oorlog heeft hier natuurlijk ook schuld aan, maar vermoedelijk zou een particuliere maatschappij van de geallieerde mogendheden de materialen toch wel verkregen hebben daar overal een groot gebrek was aan petroleumproducten."

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De heer W. O. J. Nieuwenkamp opent de Oct.-afl. met een geïllustreerd overzicht der Hollandsche bewerking (door Cohen Stuart) van het op Java en Bali zoo algemeen bekende en geliefde heldendicht, Brata-Joeda genaamd. — De hr. S. Kalff wijdt een opstel aan „Het Oostindische huis en zeemagazijn" te Amsterdam, waaraan zooveel historische bijzonderheden verbonden zijn. — Onder het opschrift „Een terugblik 1019—1319—1619—1919", wijst Dr. N. J. Krom er op dat niet alleen het jaar 1619 (verovering van Jakatra, met al de gevolgen van dien) voor de Javaansche geschiedenis van bijzonder belang is geweest, maar het toeval wil dat ook de jaren 1019 en 1319 zich door bijzondere gebeurtenissen hebben gekenmerkt in dit opzicht. In eerstgenoemd jaar vangt Java aan zich los te maken van vreemde overheersching, waarmede, onder het gezag van koning Erlangga, een periode aanvangt van groot belang, vooral voor de nationale ontwikkeling. In 1319 begint Gadja Mada, de latere rijksbestuurder van Madjapahit de macht van Java zoodanig uit te breiden dat gaandeweg den geheelen Indischen Archipel aan zijn gezag werd onderworpen. — De hr. B. Th. Brondgeest besluit zijn leerzaam artikel „Hadramut en de Arabieren in Ned. Oost-Indië". — Verder nog een aan „Boedi Oetomo" gewijd vers van R. M. Noto Soeroto.

Handelsberichten.

No. 656 publiceert gegevens over den in- en uitvoerhandel van Ned.-Indië in de jaren 1914—1917 (het artikel wordt voortgezet). — Verder bevat dit Nr. economische mededeelingen over de Westerafd. van Borneo en Palembang gedurende Maart, zoomede een overzicht der handelsbeweging van de haven Makassar gedurende Juni. — Ook komt de stroohoeden-nijverheid van Curaçao ter sprake.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud der Aug.-afl.: Oorspronkelijke bijdragen. Iets over de samenstelling, verspreiding, gesteldheid en benutting der bosschen in het landschap Boeton c.a., door A. J. Beversluis. — Determinatie-tabel der boomsoorten, welke in djatiwouden op Java voorkomen, door G. Blokhuis. — Referaten enz. De nieuwe voorwaarden voor benoembaarheid tot- en opleiding voor adspirant-houtvester. — Het boschwezen en de Staatslandbouwbedrijven in den Volksraad.

Geschiedenis van Ned. Oost-Indië.

Bij J. B. Wolters te Groningen verscheen de tiende druk van W. van Gelder's: Geschiedenis van Ned. Oost-Indië, voor de scholen aldaar bewerkt. Ook deze druk legt getuigenis af van het streven van den schr. naar volledigheid; zoo is — om een enkel voorbeeld te noemen — het hoofdstuk waarin de stichting van Batavia behandeld wordt, lichtelijk herzien in verband met hetgeen in den allerlaatsten tijd daarover werd geschreven. Tevens is het aantal illustraties van dit voortreffelijke leerboekje met enkele vermeerderd.

De Reflector.

De benoeming van Mr. Dr. W. M. G. Schuman tot president van den Volksraad vindt een waardeerende bespreking in No. 34 van de „Reflector". — No. 35 bevat het portret en levensbijzonderheden van den nieuwen directeur B. B., den hr. F. L. Broekveldt.

Algemeen Landbouw Weekblad voor Ned.-Indië.

De aandacht zij gevestigd op de navolgende bijdragen in No. 8 van den 4en jaarg. Tekort aan pasmunt, door Carolos. — Een contrôle gewenscht op den invoer van landbouwproducten, door A. — Wordt Lalampoejangan op Java door zaad vermenigvuldigt? door B.

No. 9 bevat o.m.: Over plukken, snoeien en nog wat, door A. de Koning (vervolg). — De koffiebessenboeboek (met aangeving der middelen om de plaag te bedwingen), door Dr. C. J. J. van Hall. — De klappercultuur in de noordelijke Molukken. — De Madoereesche veestapel.

Nieuwe uitgaven der firma Kolff te Weltevreden.

1o. Veerassen en veeteelt, in Nederlandsch-Indië, door Dr. H. 't Hoen, adjunct-inspecteur bij den Veterinairen dienst; en

2o. De bloementuin. Handleiding voor de cultuur van bloemen in Ned.-Indië. Tweede druk, door E. J. Voûte.

Mijnwormziekte.

Als No. 5 van „Korte Berichten van het Hoofdbureau van den Burgerl. Geneesk. Dienst" verscheen een 18 blz. groot brochuretje met figuren verlucht, over de mijnwormziekte. Het geeft eene beschrijving der oorzaken en bestrijding van de ziekte. En dit is hard noodig, waar naar 't heet, plm. 90 pct. van de Inlandsche bevolking aan mijnwormziekte zou lijden. Een practisch boekje; helpe het mee ter ernstige bestrijding van die ziekte. (Java-Post).

Orgaan der Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Uit den inhoud van de Aug. afl.: Het leger en de inktpot, door C. L. — Eene statistische vergelijking tusschen het Japansche officierscorps en het onze, door H. M. Luchsinger. — Majoors-examen, door Paideia. — De Artillerie-inrichtingen in Ned.-Indië. — De buitenlandsche verloven, door T. — De tractementsverbetering.

De Indische Gids.

De hoofdredacteur opent de Oct.-afl. met een „H. M. de Koningin naar Indië?". Hield Prof. dr. Colenbrander in het jongste Gids-Nr. een klemmend betoog (door ons overgenomen in het vorig Kol. Weekbl.) om H. M. te bewegen aan de Indische stemmen gevolg te geven, de hr. Van Heekeren ontraadt het bezoek met niet minder klemmende argumenten. Een lastige geschiedenis voor H. M.'s raadgevers! — De hr. J. Habbema brengt, onder het opschrift „Van Ambon begint de victorie" in herinnering de verovering van Ambon door Steven van den Hagen in 1605, een feit, dat z.i. in belangrijkheid niet achterstaat bij de verovering van Jacatra door J. Psz. Coen in 1619, waarvan de herdenking zooveel pennen en tongen in beweging heeft gebracht. — Mr. A. A. de Vries schrijft over een contract omtrent tin-explotatie op Biliton van 1627 (naar aanleiding van in het Koloniaal archief aangetroffen bescheiden). — Verder vindt men in deze afl. het vervolg der studie van wijlen den heer M. van Geuns: Het Oosten in vogelvlucht, van Boedda tot de Groot-Mogols, benevens het vervolg van H. Penning's „Profielen", IV. Een herinnering. — Overigens de vaste rubrieken Varia, Revue van brochures enz., Koloniale literatuur, Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Maandblad der samenwerkende Zendings-Corporaties.

Het Oct.-Nr. bevat verschillende korte bijdragen, waaronder: Bij het zestig-jarig bestaan der Utrechtsche Zendingsvereeniging, door J. A. Cramer. — Op de Mentawei-eilanden, door O. Werkman. - Het ziekenhuis te Tobelo (Halmahera), door J. Metz. — Zendingswerk op Boeroe. Uit een schrijven van A. Hueting.

Weder een werk van Sumatra's Oostkust.

In de N. R. Ct. van 10 dezer wordt een nieuw werk van Dr. R. Broersma aangekondigd, getiteld: Oostkust van Sumatra. Eerste deel. De ontluiking van Deli.

De schr. heeft met dit boek de bedoeling gehad een arbeid te leveren in den trant van dien over Besoeki en de Lampongs van zijn hand. Hij verdeelt dit eerste deel in een 14-tal hoofdstukken, waarin hij de ontwikkeling van het gewest door en met zijn groote cultuur behandelt. Uit de opsomming der hoofdstukken in genoemde courant blijkt, dat Dr. Broersma zijn taak breed heeft opgevat. [1])

Ten besluite nog enkele titels.

Staatsrecht van Nederland en Ned.-Indië, door H. C. van Assenderp. Tweede druk. Bijgewerkt volgens de Grondwet van 1917. (Weltevreden, Visser en Co.).

Verslag omtrent de eigen pensioenfondsen voor de landsdienaren in Ned.-Indië over het jaar 1918. ('s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij).

Decentralisatie-wetgeving. Tweede herziene en bijgewerkte uitgave. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Decentralisatie-verslag 1917—1918. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Ambachtsonderwijs te Bandoeng. (Rapport van de Commissie voor het ambachtsonderwijs aldaar).

Ueberbevölkerung auf Java und grosse Siedelungsmöglichkeit auf Sumatra, voor E. Schmülling. (Deutsche Wochenzeitung für die Niederlande, 4 Oct. '19).

Some remarks on mining in the Dutch East Indies. Mining by the Government, by J. Egerton Wood (The Dutch East Indian Archipelago. Vol. II, Nr. 21).

[1]) Het werk is aanwezig in de Bibliotheek van het Dep. van Koloniën. (Noot bij de correctie).

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Amsterdam:

LEZING met Lichtbeelden, van den heer Dom van Rombeek uit 's-Gravenhage, op *Vrijdag 31 October 1919*, in de „Industrieele Club" (ingang Vijgendam) te *Amsterdam*. Aanvang *8 uur*.

Onderwerp: **Sprokkelingen op Economisch Indisch gebied.**

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederl.-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Referendaris ter algemeene secretarie of bij de departementen van onderwijs en justitie.

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

4 leeraren in de plant- en dierkunde.
13 leeraren in de Nederlandsche taal.
2 leeraren in de aardrijkskunde.
4 leeraren in het Duitsch.
3 leeraren in het Fransch.
2 leeraren in het Engelsch.
8 leeraren in de wis- en natuurkunde.
5 leeraren in het teekenen.
1 leeraar in de geschiedenis.
2 leeraaren in de Staatswetenschappen.

Leerares in de verloskunde en leeraar in de inwendige geneeskunde aan de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaja.

Tijdelijk inspecteur of adjunct-inspecteur van financiën.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, en ervaren, gedemobiliseerde veeartsen.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Waterbouwkundig- en Electrotechnisch ingenieur voor waterkracht en electriciteit.

Bij den Waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken: Civiel-ingenieur; Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiïng van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur); Opzichter; Tijdelijk opzichter voor de landsgebouwen.

Bouwkundig teekenaar voor het departement der burgerlijke openbare werken.

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Onderopziener bij de Poeloe-Laoetmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Ingenieur bij het mijnwezen.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen: Civiel-ingenieur; Werktuigkundig ingenieur; Ingenieur voor het signaalwezen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Werktuigkundig-ingenieur voor hoofd van den werktuigkundigen dienst bij de Banka-tinwinning.

Scheepsbouwkundig ingenieur voor het marine-etablissement te Soerabaja.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:

Electro-technisch ingenieur; Electro-technisch ambtenaar 1ste kl.; Electro-technisch-ambtenaar 2e kl.; Adsp.-electro-technisch ambtenaar; Telefoonopzichter 1ste klasse; Telefoonopzichter 2de klasse; Instrumentmaker 1ste en 2de klasse; Radio-technisch ambtenaar 2de kl.; Adspirant-radio technisch ambtenaar; Commies.

Onderwijzer bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Adjunct-Gouvernements-accountant.

Adspirant-commissaris van politie.

3de officieren voor de Gouvernementsmarine in Ned.-Indië.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 1 October 1919 No. 210).

Instrumentmakers voor den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederl.-Indië.

Voor den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd instrumentmakers 1ste en 2de klasse.

De instrumentmakers 1ste klasse mogen niet ouder zijn dan 35 jaar, moeten grondig bekend zijn met het instrumentmaken en in staat zijn alle herstellingen aan de gebruikelijke telegraaf- en telefoontoestellen en -inrichtingen, alsmede aan meetinstrumenten geheel zelfstandig te verrichten.

Voorts moeten zij op de hoogte zijn van de stroomloopen en de werking en behandeling dier toestellen en in staat zijn die toestellen geheel zelfstandig te monteeren, in bedrijf te stellen en te regelen, terwijl zij ook theoretische kennis moeten bezitten.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

Tot aanbeveling strekt voldoende kennis van de Duitsche of Engelsche taal, om daarin gestelde vaktijdschriften te kunnen lezen.

De instrumentmakers 2de klasse mogen liefst niet ouder zijn dan 25 jaar en moeten eene goede theorethische en practische schoolopleiding als instrumentmaker hebben gehad, zoodat verwacht mag worden dat zij zich onder leiding verder in hun vak goed zullen bekwamen.

Aan de betrekking van instrumentmaker 1ste klasse is verbonden eene bezoldiging van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands.

De instrumentmakers 2de klasse genieten eene bezoldiging van *f* 125 (een honderd vijf en twintig gulden) 's maands, met vijf driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo een maximum van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands.

In verband met practijk kunnen instrumentmakers 2de klasse op *f* 150 's maands in dienst treden.

Voor de instrumentmakers 2de klasse staat verder bevordering open tot instrumentmaker 1ste klasse.

Zij die voor plaatsing in eene der genoemde betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. bewijzen van bekwaamheid;
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen, benevens de datum van geboorte.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht in de 3de klasse voor hen die op eene aanvangsbezoldiging van *f* 125 's maands, en in de 2de klasse voor hen die op eene aanvangsbezoldiging van *f* 150 's maands of hooger worden uitgezonden, een en ander c.q. ook met het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden) voor de instrumentmakers 1ste klasse en van *f* 700 (zevenhonderd gulden), *f* 750 (zevenhonderd vijftig gulden) of *f* 1000 (een duizend gulden), voor instrumentmakers 2de klasse al naar gelang hun aanvangsbezoldiging minder dan *f* 150, dan wel *f* 150—*f* 200 of van *f* 200—*f* 250 's maands bedraagt;

c. voor gehuwden, uitkeering van éene maand ambtsbezoldiging als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van *f* 100 's maands voor de instrumentmakers 2de klasse en van *f* 150 's maands voor de instrumentmakers 1ste klasse, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat. Instrumentmakers 2de klasse die op *f* 150 's maands in dienst treden, genieten eene voorloopige bezoldiging van *f* 125 per maand, terwijl zij die op *f* 200 's maands in dienst treden, eene voorloopige bezoldiging genieten van *f* 150 's maands.

Voorts bedraagt de voorloopige bezoldiging voor instrumentmakers 1ste klasse, die op eene bezoldiging van *f* 300 's maands uitgezonden worden, *f* 200 'smaands.

(Nederlandsche Staatscourant
van 2 October 1919, No. 211).

Ter vervulling van de betrekking van l e e r l i n g-w e r k t u i g k u n d i g e bij de Gouvernements-marine in Nederlandsch-Indië kunnen derwaarts worden uitgezonden personen, die met goed gevolg hebben afgelegd het examen bedoeld in het bij het Koninklijk besluit van 15 October 1909 no. 36 (Indische Staatsblad no. 592) gevoegd programma letter D, waarvan exemplaren voor belanghebenden verkrijgbaar zijn bij de 9e Afdeeling van het Ministerie van Koloniën; dan wel die met goed gevolg hebben afgelegd een examen overeenkomstig dat voorgeschreven voor het verkrijgen van een voorloopig machinisten-diploma (Nederlandsch Staatsblad 1907, no. 354), of die in het bezit zijn van een eind-diploma der Koningin Wilhelminaschool (afd. B.) te Batavia, een eind-diploma van den machinistencursus der burger-avondschool of der Koningin Emmaschool te Soerabaja of een eind-diploma der Kweekschool voor machinisten te Amsterdam.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 75 's maands en eene indemniteit voor voeding van *f* 50 's maands.

Aan de betrekkingen van derde, tweede en eerste werktuigkundige, waartoe men c. q. bevorderd kan worden, zijn de volgende geldelijke voordeelen verbonden.

Allen genieten boven hunne bezoldiging eene indemniteit voor voeding van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands.

De derde-werktuigkundigen genieten eene bezoldiging van *f* 100 (een honderd gulden) 's maands, terwijl het maximum ad *f* 125 (een honderd vijf en twintig gulden) 's maands wordt bereikt door een twee jaarlijksche verhooging van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands.

De tweede werktuigkundigen genieten eene bezoldiging van *f* 150 (een honderd vijftig gulden) 's maands, terwijl het maximum ad *f* 250 (twee honderd vijftig gulden) 's maands bereikt wordt door 2 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands elk.

De eerste werktuigkundigen die niet hebben afgelegd het hieronder vermelde examen, genieten eene bezoldiging van *f* 300 (drie honderd gulden 's maands, terwijl het maximum ad *f* 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands wordt bereikt door 3 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands elk.

De bezoldiging van de eerste-werktuigkundigen, die na minstens vier jaren werkelijken dienst als zoodanig met gunstigen uitslag hebben afgelegd het examen ter verkrijging van het diploma C volgens het reglement vastgesteld bij het Gouvernementsbesluit van 6 November 1918, no. 20 (Indische Staatsblad no. 633), of volgens het reglement vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 27 December 1907 (Nederlandsch Staatsblad no. 354), zooals deze reglementen later zijn of zullen worden gewijzigd en die ter verkrijging van het diploma bedoeld in laatstgenoemd reglement, evenals zulks voor Nederlandsch-Indië is bepaald, niet meer dan tweemaal tot het examen zijn toegelaten, wordt met *f* 50 (vijftig gulden) 's maands verhoogd.

Aan de eerste werktuigkundigen, die naar het oordeel van den Hoofdinspecteur van Scheepvaart blijken gegeven van bijzondere bekwaamheid en plichtsbetrachting, kan, nadat zij ten minste twee jaren op hun hoogste wedde hebben gediend, eene vierde verhooging ten bedrage van *f* 50 's maands worden toegekend.

Voor de berekening van pensioenen, bijdragen daaraan, wachtgelden, non-activiteits-tractementen, verlofstraktementen en bijdragen aan en bedeelingen uit het Weduwen- en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren, wordt de bezoldiging met *f* 100 verhoogd.

De gewone bijdrage aan de pensioenen bedraagt 2 ten honderd, die aan het Weduwen- en Weezenfonds 5 ten honderd van de bezoldiging.

Bovendien is bij de eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand bezoldiging, en wel in eens, of met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk éene maand bezoldiging te voldoen op de zooeven aangegeven wijze.

Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Aan de uitzending als leerlingen-werktuigkundige is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening als reiziger der 2de klasse;
b. eene tegemoetkoming voor uitrusting ten bedrage van 700;
c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 100 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch Indië, waarop vóór het vertrek éene maand voorschot kan worden uitgekeerd.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, zijn verplicht tot teruggave van alle gelden welke aan hen of te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van tegemoetkoming voor uitrusting en van overtocht, indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken, of anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's Lands dienst worden ontslagen.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich, bij gezegeld adres, wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. eene korte beschrijving van hunne opleiding en hun levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant
van 3 en 4 October 1919, no. 212).

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: **„PERSINGGAHAN"**, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West", Dir. F. DE MUNNIK, **van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248,** waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.

S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.

J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.

B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.

A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,** voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;** voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ; II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.

Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.